

ILANDSBYLIV

A photograph of three people in work clothes, likely fishermen or farm workers, standing in a dark environment. They are all smiling and holding large metal buckets. The person on the left is wearing a blue and green jumpsuit. The person in the middle is wearing a blue jumpsuit and a white jacket. The person on the right is wearing a white jacket and a grey beanie. The background is dark and indistinct.

TIDSSKRIFT
FOR CAMPHILL-
LANDSBYENE
I NORGE
NR. 14 · JULEN 2007

Landsbyliv er et forum for mennesker som lever, arbeider og er engasjert i Camphill-landsbylivet i Norge. Tidsskriftet vil være "et vindu i verden" for interne og eksterne aktører. Det skal berike miljø, kommunikasjon og livskvalitet. Bladet kommer ut fire ganger i året.

Redaksjonsgruppen består av:

Dag Balavoine (ansvarlig for denne utgaven), Knut Arild Melbøe, Jan Bang, Nils Langeland, Richard Monsen, Mari Kristiansen Borgny Berglund (fotograf) Marius Ulleberg (marius@fosentrykkeri.no)

Kontaktpersoner på stedene

- Grobunn: Christiana Bringeland
- Kristoffertunet: Nils Langeland
- Det Økologiske Hus: Tonje Nilssen
- Jøssåsen: Birgit Hammer

Landsbystiftelsen består av:

- Vidaråsen Landsby, Vestfold
- Jøssåsen Landsby, Sør-Trøndelag
- Vallersund Gård, Sør-Trøndelag
- Hogganvik Landsby, Rogaland
- Kristoffertunet, Trondheim
- Det Økologiske Hus, Trondheim
- Solborg Landsby, Buskerud
- Asbjørnsen og Moe Seminarsenter, Buskerud
- Dialogos, Oslo
- FRAMskolen, Vallersund Gård

Landsbystiftelsens formål er å understøtte sosiale samarbeids- og livsformer utgått fra Rudolf Steiners tredelte samfunnsbilde, slik disse er forsøkt virkeliggjort i andre Camphill-steder grunnlagt av legen Karl König, og hvor den sosiale grunnlov forsøkes gjennomført.

De holdninger og synspunkter som er trykket i artikler i Landsbyliv, er uttrykk for forfatterne egne tanker og holdninger og ikke nødvendigvis redaksjonens synspunkter.

Frister for innlegg til neste utgave: 15. mars 2008.

Vennligst send innlegg til redaksjonen:

Epost: landsbyliv@camphill.no

Org. Nr. 954 475 492
Bankkonto nr. 1254 05 18562
ISSN 1504-0720

Alle utgaver av Landsbyliv ligger på www.camphill.no

Abonnement kr. 250,-

Distribusjons adresse:

Dialogos, Ressurssenter for Sivile initiativer
Holbergs Plass 4, 0166 Oslo
Epost: post@dialogos.oslo.no
Telefon: 21 69 77 70 Fax: 21 69 77 75

www.dialogos.oslo.no

Leder

Novembermørke og desemberlys

I førjulstiden kan det være veldig mørkt før snøen lyser opp. Men med de tiltagende klimarystelsene som FNs klimapanel og nobelprisvinner Al Gore har brakt for en dag, kommer vi kanskje mer og mer til å oppleve at den hvite snøen bare faller og smelter, faller og smelter for våre

øyne. Men enda er det sånn mange steder i Norge at vi etter å ha gått en tilmålt tid og kjent på novembermørket i sinn og på kropp, møter snøens lyskrefter i adventstiden og kan legge det tyngende mørket bak oss. For inn i desembermørke skinner også et annet lys, desemberlyset.

Noe kan lyse opp livsfølelsen vår når vi kjenner etter. Adventlys er tent i våre hus, skinner fra trær og gater, vi ser fremover mot julehøytiden, vi har noe som skal feires, en forventning er der igjen som alltid er forbundet med lys.

Foto: Ruben Khachaprian

Verdens lys ble født inn i mørke. I en av sine Kristuslegender beskriver Selma Lagerlöf selve julenatten for over 2000 år siden som en av de aller dunkleste verden har sett. Et veldig mørke ruger overalt, det er som om hele jorda var kastet ned i et kjellermørke, og ut i den sorte julenatten lar hun keiser Augustus bæres opp for å ofre til gudene på til tempelhøyden Capitol. Men keiseren får erfare fra den synske sibyllen hvor det ekte lyset er å finne. Hun peker mot Palestina der hyrdene ser engleskaren som de så følger, ledet av den lysklare stjernen. I Johannesevangeliet leser vi at verden ikke tok imot lyset, og vi kjenner oss igjen idet vi stirrer blindt i mørke og ikke øyner noe lys. Men det er likefullt opp til oss å ta imot det, å la høytiden lyse som et fyrtårn utover de mange hverdagene som vi vet kommer etter julens nærhet og hygge.

Året som nærmer seg slutten var nettopp et år hvor englene viste seg og kom sterkere frem i offentligheten. En prinsesse stod frem, en rekke reaksjoner fulgte. Uvitenhet, ignoranse, frykt, latterliggjøring og heldigvis undring hos mange ble fremholdt fra ofte overraskende hold. En Dagblad-redaktør hadde ikke hørt om at engler kunne meddele seg overfor mennesker, skrev han, en mann fra finanskretsene mente prinsessen var ute etter å sko seg på sin engleskole, en kjent krimforfatter mente at prinsessens forhold til såvel hester som engler burde ses etter av en doktor. Landsbyliv reflekterer her noe av dette gjennom Bodvar Schjelderups artikkel og Per Øverlands anmeldelse av Rudolfs Steiner bok "Engler" som ble oversatt allerede ved årtusensskiftet.

I denne utgaven har redaksjon fått en ny redaksjonssekretær i Knut Arild Melbøe, mens Dag Balavoine har rokkert med tidligere redaktør Jan Bang. Sistnevnte har imidlertid ikke ligget på latsiden. Han har sendt ikke mindre enn fem reisebrev som gir oss glimt landsbylivet i Sverige, Tsjekkia, Polen, Ungarn og Makedonia. Gjennom hans beskrivelser blir vi beriket av inntrykk fra våre europeiske venner, mens vi gjennom Andrew Hoys bidrag ser landsbylivet fra den russiske kanten ved Ladogas bredder. Andre bidrag, som Hanne Aarstads beretning, retter fokus mot viktige sider av livet som psykisk utviklingshemmet og arbeidet for å styrke denne gruppens stilling i samfunnet.

RED

Innhold

NYHETER

NYTT FRA LANDSBYENE	S	4
NYTT FRA LANDSBYSKOLEN	S	5
NYTT FRA HELSEPEDAGOGIKKEN	S	6
NYTT FRA LANDSBYSTIFTELSEN	S	9
GLIMT FRA VERDEN	S	10

KRONIKKER

DET GJELDER Å FORANDRE SIN INNSTILLING – 20 SPØRSMÅL TIL LINDA THOMAS	S	17
TERSKELTID	S	19
DELTAGELSE OG AKTIVT LIV – IDEALER FOR FALL	S	20
EN NØKKELPERSON I DIALOGOS – EN SAMTALE MED INGVILL RIISE	S	21

FASTE SPALTER

BEGIVENHETER	S	22
SKOLERINGSVEIEN	S	24
LANDBRUKSLIV	S	25
BRODER DYR	S	28
BOKANMELDELSER	S	30

Den Sosiale Grunnlov

Et samarbeidende menneskesamfunns velferd er større jo mindre den enkelte stiller krav om selv å få utbytte av sine ytelser.

Velferden øker jo mer den enkelte avgir til sine medarbeidere og jo mer hans egne behov tilfredsstilles av de andres ytelser.

Alt som innenfor et menneskesamfunn motvirker denne lov, må i lengden på den ene eller annen måte avle ulykke og nød.

Rudolf Steiner

Forsiden: Roy Victor Hansen, Monica Weiby og Tor Raymond Messané. *Foto: Borgny Berglund.*

Thea, Anne og Katharina. Foto: Dag Balavoine

For å forstå verden og hverandre må vi ha tillit til at vi bærer lyskrefter i oss selv. At vi har en større verden i oss, mer lik den vi er i om natten, og som det er vår oppgave å bringe mer bevisst ut i verden. Inn i de sosiale sammenhengene i landsbylivet såvel som i bylivet. Verdens lys ble født inn i mørke, og overvant det. Det er også noe av dette Lucia bærer bud om når hun kommer ut fra natten 13. desember. Og hun velger nettopp den natt som etter gamle tradisjoner blir regnet for årets mørkeste.

Lucia lysmester

Har du våknet midt på natten og sett lys bli båret frem.
Før du har fått syn som katten, rekken svinner fra ditt hjem.

Refreng: Lucia lysemester, lyser over land og by,
Lucia lysemester, verden får sitt skinn på ny.

Anelse hun dypper i deg, håndstøpt blir du i din natt.
Endelig langs landevei, bæres bud og skinn av skatt.

Refreng

Drømte du forlis på havet, skjult bak trette øyenlokk.
Lys er nattens morgengave. Sol spinn på din strålerokk.

Refreng

Har du våknet midt på natten og sett lyset og hørt sang.
Se, hun vinker støperhatten, håpefullt til neste gang.

Refreng

Lenge før jeg skrev denne Luciasangen, hadde jeg over flere år hørt og sett Lucia og hennes prosesjon dra forbi mitt vindu grytidlig om morgenen langs stiene på Vidaråsen. Jeg bodde der flere år på 1980-tallet, og arbeidet på lysverkstedet i adventstiden med lysestøpingen som var så viktig for at landsbyen ble til. Det skulle gå nærmere ti år før teksten ble ferdig og hadde fått sin melodi i C-dur, Og enda ti år før den her blir trykket. Men det føles godt når det skjer. Dessuten er C-dur uten kryss-er eller b-er, ren som Lucia selv, som nysnø og engler.

I den egyptiske landsbyen Sekem har de et prinsipp med at sang og vers alltid skal få innlede og omramme de sosiale sammenkomstene. Som egypterne, sier Simone Wantz i sin artikkel fra Sekem, bygget pyramidene med musikk og fløytespill: sånn bygget de Sekem med musikk, eurytmi, og andre kunstarter og... slik kommer de til å fortsette og bygge videre! I dette nummeret er det allerede på de neste sidene flere unge diktere som kommer til orde. Jeg vil nå la dette stå som en utfordring til nye nummer av bladet, å bygge landsbylivet enda sterkere og mer skinnende gjennom det kunstneriske.

Knut Arild Melbøe

«Aftenåsens kulturmagasin»

Før sommerferien tok Hege Nesheim initiativ til å lage et skriveverksted for å se om vi kunne bli en gjeng som blant annet kunne få nytt liv i "Vidaråsen Nytt". Frode ble med, og Hege trakk seg litt tilbake fordi hennes livssituasjon ble forandret. Vi er en gjeng på sju, åtte stykker, som møtes på Smestad til litt te og søtsaker, og skrivesaker og mye fantasi. Det er utrolig hva som kommer ut at dette. Jeg har min fulle hyre med å forsøke å skrive det ned på PCen. Mye har vi offentliggjort i Nytt fra Posten, men kanskje også andre kunne ha glede av å lese dette? Vi sender det ut til abonnentene av "Vidaråsen Nytt", men ved at dette ikke er nytt, har vi funnet et nytt navn: "Aftenåsens kulturmagasin"

Marius Siger, Trine Graff Jensen, Tor Håkon Bergene Eilertsen, Eli Hartmann, Tore Janicki, Anne Kari Espeland, Hilde Kaasa, Gløer Bjørvik, Liv Helene Geelmuyden, Arnkjell Ruud, Hege Nesheim, Frode Nilstun

I dette nummeret presenterer vi tre dikt av Marius Siger. Reaksjoner taes gjerne imot: nilstunf@yahoo.no

Hege og Frode

Terje Thoresen

EN BLID MANN, SOM GIKK MED HVIT CAPS PÅ HODET OG MELKESPANNET I HØYRE HÅND. HAN SMILTE BLIDT OG SNAKKET MYE OM PRISENE PÅ SKJORTER I SPANIA OG AT MULIGHETENE FOR Å KOMME SEG TIL TØNSBERG VAR SMÅ. JEG TROR HAN VAR MED I ANDEBU BRASBAND. HAN SA BARE HYGGELIGE TING OM ALLE.

JEG TROR HAN MERKET MIN ENSOMHET OG SNAKKET MYE TIL MEG. JEG LIKTE HAN GODT. HAN VAR PÅ ITA WEGMAN HUS OG AV OG TIL DRAKK VI KAFFE DER PÅ SØNDAG ETTER HANDLINGEN.

Hege Nesheim og Frode Nilstun

Arnkjell Ruud og Hilde Kaasa

Kjærlighetsdikt til Trine

Når kvelden kommer og arbeidsdagen forsvinner.
Hver time om dagen, mitt hode det spinner.
Om deg, deg Trine, - og bare deg.

I vennelag, med kaffekoppen full,
og omgitt av smil som før ville virket merkelig.
Er sjelen stengt for alle andre følelser.
Et sted i mørket.
Et hjem, der hjemme, i hjemmet.
At hjemmet er deg, Trine, - og bare deg.

Som en båt som jager ved ukjent kyst på åpent hav,
og får aldri hvile.
Flyr livet av meg,
mørkt eller lyst,
jeg vet ikke, husker ikke,
haster av gårde når skipsklokka slår,
mot deg Trine, - deg og bare deg.

Jeg føler ingen sorg,
sult eller smerte
hjemme hos deg, - deg og bare deg.

Om samhold og ansvar

Kjærlighet er som solen.
Den varmer deg i kropp og sjel.
Varmen gjør at du ikke føler stresset.
At du lettere tåler presset.
Kjærlighet gjør at man holder sammen.
Kjærlighet gjør deg sterk.
Kjærlighet skaper et bra arbeidslag.
Kjærlighet skaper samhold.
Samhold skaper en gruppe.
En gruppe gjør dere sterkere.
Styrke skaper tillit.
Tillit skaper et samfunn,
Et samfunn innen et samfunn.
Samhold er kjærlighet i kjærlighet.
Nestekjærlighet og samhold.

Marius Siger

Mine tre første måneder på Framskolen

Jeg heter Hege Høyås Olsen og er 19 år, kommer fra Trondheim og har gått tre år på Strinda vgs. Jeg kom til Framskolen 20. august 2007. Det føles nesten som jeg har vært her veldig lenge.

Tekst HEGE HØYAAS OLSEN
Foto INES og PETER

Det er mye jeg liker på Framskolen:

På tirsdager får jeg ri på Frøya sammen med Even.

På onsdager er vi i bakeri og baker mye godt, og deler ut til landsbyen. Magne fyrer på store vedovnen i bakeriet.

På mandager og torsdager har vi jobba i gartneriet og nå jobber vi med ull fra sauene på Vallersund gård. Vi vasker ullen, og karder og spinner den.

Magne og Hege

I går laga vi 100 kanelnurrer til torsdagskafeen for hele landsbyen. Det er ingen av oss som ikke liker å tulle, hverken Marcus, Hege Cathrine, Hege, Mauricio og Rune. Vi er en artig gjeng som finner på mye tull her på Framskolen. Det vi liker å si til hverandre er Fjompenisse, det liker ikke Dag og Corinna, de sier at vi ikke skal si det til hverandre. Hehe. Det er mere bråk her enn det var før.

For en måned siden var vi alle sammen med Ines, Stefan og Nina på sykkeltur på Storfosna og Kråkvåg. Marcus fikk sykkeldekket punktert. Så måtte han gå resten av veien.

For en uke siden var jeg på besøk til Hege Cathrine, og vi hadde det kjempekoselig.

Hun har en leilighet i Bjugn. Og til helgen skal vi ha fest sammen med noen som bor i boligene i Bjugn.

Og vi har en hund som heter Tufte som er skolehund og som er en kjempesøt hund.

Tufte bor i Høybakken hos Heleen. Og Tufte liker å gå tur sammen med Framskolens elever.

Vi holder på med mange forskjellige ting om kveldene. Vi er i gymsalen og spiller håndball og kaster ball. På onsdager er vi i svømmehallen og svømmer.

Og i helgene drar vi noen ganger på bowling i Bjugn og har det kjempeartig.

Og vi har vært på Kopparen sammen med Toril, Hege Ho, Marcus,

Mauricio

Hege Cathrine

Mauricio, Hege Cathrine og Stig. Kopparen er det største fjellet i Ørland og Bjugn kommune.

Hege

Mauricio, Hege, Hege Cathrine og Rune på tur

Tideklokken ringer – et opprop

Tidenklokken ringer... Jeg minnes disse ordene fra Johannes-spillet som maner oss om å våkne opp og være rede til forandringer. Til å oppdage hvilke tanker og holdninger i oss selv som må forandres, gis opp og kastes inn i St. Hans bålets flammer. Bare da kan vi finne veien til fornyelse.

Tekst MACHTELD HAUGEN,
Coleg Elidyr, Wales

Jeg tror startpunktet er at vi må finne i oss selv nok mot til ærlig selvrefleksjon, å reflektere over våre egne tanker, følelser og gjerninger for å oppdage hva som må forandres. Jeg er bekymret over dette. Er forandring og fornyelse mulig i enkelte Camphill-felleskap?

Fordi jeg hører om reelle problemer på mange Camphill-steder, tror jeg dette spørsmålet er relevant. Jeg har strevet med spørsmålet i lange tider, og for meg ser det ut som om mange mennesker i Camphill mener at vi allerede har funnet "veien" for lenge siden, og at vi ennå er på denne "veien". Men er det virkelig slik? Det snakkes mye om myndighetene, om hvor vanskelige de er, og at de ikke representerer verdiene og prinsippene som Camphill-impulsen er bygget på. Er autoritetene virkelig så negative og ødeleggende? Ja, de truer oss kanskje, men må vi ikke være en del av vår tid, og være mer bevisst på hva vi står for og om hvordan vi setter dette ut i livet – nå. Er kanskje de forskjellige departementene som stiller vanskelige spørsmål om arbeidet og livet i Camphill, våre hjelpere i forkledning?

Jeg har bodd og arbeidet i Coleg Elidyr i mange år og Camphill-impulsen ligger nær mitt hjerte. Vi har hatt et svært strev her de siste 8-10 årene med disse spørsmålene.

Det var tider da jeg trodde Camphill-impulsen hadde forsvunnet; mange ansvarlige medarbeidere forlot stedet, de mange inspeksjonene vi måtte gjennomgå, pålegg om videreutdanning for oss, "risk

assessments" osv. Men nå i etterkant er jeg svært takknemlig for at vi har arbeidet med en uavhengig konsultant fra Holland, Margarete van den Brink¹, over mange år. Hun har hjulpet oss til å reflektere og til å bevisstgjøre hva vi egentlig ønsker å sette ut i livet. Vi har også lært hvordan vi kan komme i dialog med verdenen utenfor på en åpen og tillitsfull måte.

Jeg har oppdaget at disse "utenforgruppene" i virkeligheten er en velsignelse for oss, fordi vi har måttet stille spørsmål om alt som vedgår vårt arbeid og liv. Det har vært en lang og vanskelig prosess, og det er det ennå. Men jeg mener at å gjøre dette viser tro på verdiene og prinsippene som har ligget til grunn for Camphill-arbeidet fra begynnelsen, og som fremdeles er verdsatt og elsket. Spørsmålet er, hvordan kan disse prinsippene underbygge en sterkere og mer stabil nåtid og fremtid?

Alt måtte settes under forstørrelsesglass. Vi måtte skrive mange formålsparagrafer og prosedyrer, men dette ga oss muligheten til å bli mer bevisst på hva vi egentlig prøver å oppnå ved å leve og arbeide i et Camphill-felleskap. Vi holder fast på at våre nye formålsparagrafer og prosedyrer må holde mål fra et antroposofisk synspunkt, og ikke bare være til for å tilfredsstille myndighetene. Vi må ha tro på verdien av dem og sette dem ut i livet med overbevisning. Det er ikke lett, men det kan gjøres! Før en ny avtale kan ferdiggjøres, må vi være forberedt på å gjennomgå en lang prosess. Alle må bli inkludert, slik at alle medarbeidende kan delta fullt ut i en åpen organisasjon og yte sitt beste til fellesskapet. Våre målsetninger og grunntanker måtte skrives ned for at alle kan delta, forstå og hjelpe med å sette dem ut i vårt daglige liv.

Jeg tror at de mange reglene fra "The Care Standards" (Storbritannia) fremholder menneskebildet (The Image of Man). Alle reglene og paragrafene er en hjelp til å beskytte individet og la alle – også våre klienter –

bli verdensborgere med rettigheter og ansvar. Derfor var det positivt å inkludere de reglene og paragrafene som ble insistert på fra myndighetenes side, i våre egne prinsipper og verdier. Camphill-bevegelsen inneholder mange idealer, som realiseres i bestemte former. Sosiale former ble "gitt" til oss opp igjennom Camphills eksistens, men jeg begynner nå å lure på om vi egentlig gjør disse formene til idealer, i stedet for å beholde idealene og tilpasse dem til nye tider.

Et eksempel: Mange mennesker vil svært gjerne bo og arbeide i vårt fellesskap, men de stiller betingelser nå for tiden som er forskjellig fra for 20 år siden. Vi vil ha mer tid til oss selv, videreutdanning, pensjonsordninger, lønn, privatliv osv. Er dette egentlig så negativt? Nei, dette tilhører vår tid og "bevissthetssjelen"! Men hvordan kan vi tilby dette i et "klima" av et bofellesskap som har fått det negative uttrykket "24/7" (at vi arbeider 24 timer i døgnet - 7 dager i uka). Hvis vi ikke tilbyr mer fritid tror jeg ikke Camphill vil få mange langtidspåstede medarbeidere lenger, og impulsen vil derfor ikke kunne fortsette. Jeg personlig liker min egen fritid! Å være bare for meg selv!

Derfor må vi lage turnusordninger for medarbeidere. Noe verdifullt vil forsvinne, jeg kan ikke motsi det. Hvis vi lærer opp medarbeiderne i hengivenhet til detaljene, og klargjør hvordan vi ordner og tar vare på husene og aktivitetene med livslyst og glede vil ikke alt forsvinne. Selvsagt er dette en utfordring, men før i tiden hadde de som bodde i Camphill svært lite penger og mange utfordringer.

Dette er vår utfordring i Camphill i dag: å forvandle formene på en slik måte at idealene kan leve videre i dem, slik at menneskebildet (the Image of Man) kan være tilstede også i kommende tider. Det er behov for dette nå. Vi må slutte å være så arrogante at vi mener at personlig fritid er "noe galt". Våre verdier og

Kristin Irene I vold og Viktor Hansen på Hogganvik.

Foto: Borgny Berglund.

sipper kan overleve selv om vi har turnusordninger. Vi må bare lære å bli svært flinke til å kommunisere! Enda en ting - kan noen forklare hva som er en karmisk forskjell ved å motta "trust money" (en pengesum individuelt forhandlet) eller å få en lønn for arbeidet, som noen hevder. Jeg hørte dette nettopp og spør meg selv om det er slik at å be om å få lønn ikke er så bra.

Jeg har oppdaget at mange av disse menneskene er dyktige "home-makers". De skaper et godt hjem og er ansvarfulle medlemmer av fellesskapet, og de kan lære oss hvordan en kan leve et ekte og ærlig fellesskapsliv – og de vil gjerne fortsette å bo her! Så tilbake til min oppfordring til forandring – vi opplever at de

barna og ungdommene som nå kommer til våre steder, har forskjellige og mer komplekse behov enn tidligere. Våre medarbeidere er også annerledes nå, og de vil vite – helt fra første dag – hvorfor vi gjør tingene på spesielle måter. Mye har forandret seg på mange områder; verden forandrer seg. Det som jeg forstår fra antroposofien er at vi er bestandig i bevegelse og metamorfose. Så hvorfor er det så vanskelig å bevege oss med tiden? Jeg har fremdeles tro på Camphill-idealene, men mener bestemt at det er vår plikt å transformere de sosiale formene som disse idealene inkarnerer i, og også å holde dem levende og tilgjengelige for alle som har valgt å leve i det 21. århundre.

Har vi ikke alle valgt å inkarnere i dette århundret? Ja, jeg vet at alle de nye reglene fra myndighetene har utøvet et hardt press på mange av våre steder, og mange har følt seg sint og ille berørt. Men jeg må si at jeg forstår ikke hvorfor noen inspektører har spørsmål om hvordan pengene brukes, fordi livet i Camphill er av veldig høy standard som er synlig for alle som kommer. Kanskje er det riktig at de stiller spørsmål. De gir oss store pengesummer for opplæring og omsorg av beboerne. Mange av bygningene våre (og det som er inne i dem) er forunderlig store og vakre og vår livsstil kan være luksuriøs.

Mitt opprop til alle er egentlig at vi trenger mot til å belyse alt vi gjør, og bringe våre verdier og prinsipper sammen med de nye reguleringene "utenfra" og lære å leve med dem. Også at vi møter inspektørene med åpenhet, men samtidig står på vår grunn og er beredt til å gjennomgå en forvandlingsprosess. Begynnelsen er refleksjon og forståelse om at forandring er nødvendig!

Jeg hører at i noen Camphill-fellesskap er administrasjonen overgitt til profesjonelt ansatte. Jeg synes dette er trist. Hver idé trenger et "fysisk" legeme, hvert fysisk legeme trenger en ånd. Alle som bor og arbeider i Camphill må få oppgaver som er i

samsvar med, og synliggjør, det tredelte menneskebildet. Noen er bedre skikket til å behandle rettslige anliggender, noen er begavede «home makers», men en må ikke bli ensidig i oppgavene. Det kan skape splittelse, noe som leder til et dårlig fellesskap. Jeg mener at alle – så godt som mulig – må ha forbindelse til både idealene og de praktiske oppgavene som tilhører en organisasjon i det 21. århundre.

Jeg er takknemlig fordi vi måtte gjennomgå en prosess av refleksjon og forandring i Coleg Elidyr. Vi har ikke gitt opp bibelaftenen, og offerhandlingen står sterkt hos oss. Men vi har 2 fridager og tilbyr lønn for medarbeidere som er fastboende. Vi har blitt mer profesjonelle og mer verdslige, men jeg vet ganske visst at her finnes en sann søken for antroposofi. Utfordringen er å finne nye uttrykksmåter og å være rede for fornyelse. Vi må gå inn i fremtiden med en klar visjon, hvor menneskebildet kan finne oppfyllelse i de jordiske oppgavene av det 21. århundre.

La oss høre tideklokken og ringe den når det trengs. La oss hjelpe hverandre. Camphill-impulsen er nødvendig i vår tid. Vi behøver ikke å være nedtrykt over verden utenfor – det hjelper oss ikke videre på veien i vår streben etter det ideale menneskebildet.

Machfeld Haugen har bodd og arbeidet i Coleg Elidyr i Wales i nesten 27 år.

¹ *Margarete van den Brink bor og arbeider i Holland som uavhengig konsulent. Hun arbeider ut fra antroposofi og har hatt samarbeid med Camphill. Hun tilbyr biografikurs til individer og organisasjoner. Hun har skrevet flere bøker. Boken "Transformering av mennesker og organisasjoner" kan rekommanderes høyt.*

Oversatt fra Camphill Correspondance av Mette Berger

Hannes historie

Hanne Aastad har en spesiell historie å fortelle. Her gjengir vi litt fra hennes biografi, fortalt av henne selv, og talen som hun holdt ved åpningen av den andre landskonferansen om Downs syndrom i Norge. Den ble tidligere publisert i tidsskriftet Marihøna, noe redaktøren også kommenterer etter Hannes dikt til slutt.

HEI! Jeg heter Hanne Aarstad. Jeg er 20 år og kommer fra Fredrikstad. Jeg går nå fjerde og siste året i en spes.ped-klasse på videregående skole. To dager i uka er jeg utplassert i en verna bedrift som driver bakeri og catering. Der smører jeg matpakker. Dette liker jeg godt og håper på å bli fast ansatt der når jeg er ferdig på skolen til våren.

På fritiden min spiller jeg håndball i Fredrikstad Idrettslag for psykisk utviklingshemmede. Der har jeg fått mange venner og noen av dem treffer jeg også på jobben min. Jeg er også leder i en kristen klubb for 5.-7. klassinger som er hver fredag. Der har jeg ansvar for spill og konkurranser. Ellers på fritiden min liker jeg som de fleste andre 20-åringer å gå på kino, gå ut å spise eller ha besøk, prate i telefon, høre på musikk, se på tv eller video. Jeg er glad i å skrive noveller, dikt og brev. Jeg liker også å gå i kirken, der er jeg fast tekstleser.

Jeg bor fremdeles hjemme sammen med foreldrene mine og to yngre brødre.

I dag syns jeg livet mitt er kjempebra. Jeg føler at jeg har lov til å leve som de fleste andre på samme alder. Sånn har det ikke alltid vært. Det har ikke alltid vært like lett. Jeg tenkte mye på at jeg hadde Downs syndrom i slutten av barneskolen og på ungdomsskolen. Jeg syns det var urettferdig at jeg hadde det og ikke brødrene mine. Jeg syns at alle jenter var så pene og flotte, de var populære,

hadde mange venner og sånn. Jeg syns det var dumt at det aldri kom noen til meg eller ringte til meg.

På ungdomsskolen skrev jeg en stil om å være annerledes. Jeg fikk ikke så god karakter for læreren min syns jeg hadde skrevet litt utenfor oppgaven. Onkelen min, som også er lærer, syns derimot at den var så fin at han sendte den til Simon Flem Devold i "På Skråss" i Aftenposten. Den kom på trykk. Og jeg har lyst til å lese den stilen for dere. Jeg var 15 år da jeg skrev den:

«Jeg er annerledes»

Det er mange måter å være annerledes på. I Norge i dag har vi mange innvandrere og flyktninger som er annerledes enn oss nordmenn. De har ofte en annen hudfarge, hårfarge, de kler seg annerledes, har et annet språk, en annen religion og en annen kultur. Noen mennesker sitter i rullestol, noen er blinde, døve osv. Man kan være annerledes enn de andre på grunn av klær, hårfasong og smak.

Man kan bli annerledes uten å vite noe om det. Når man faller utenfor rammene som de andre har laget, blir man annerledes. For meg er det et lite gen som gjør meg annerledes enn de andre. Da jeg bare var en liten begynnelse i mammas mage skjedde det en feil i celledelingen; dette gjorde at jeg fikk et kromosom for mye. Det ekstra kromosomet gjør at alt skjer litt langsommere for meg enn for andre. Jeg har Downs syndrom. Det heter Downs syndrom fordi en mann som het Down beskrev den feilen som jeg har, og han fikk navnet sitt knyttet til den sykdommen.

Egentlig er jeg ikke noe glad i å kalle det for en sykdom, for jeg føler meg ikke syk akkurat. Det er en psykisk utviklingshemning.

Mennesker med Downs syndrom ligner litt på hverandre. Man kan se det på øynene, de er litt skrå. Man kan ha litt små hender og føtter, være litt brede i nakken. Noen har litt for stor tunge. For mange kan det være vanskelig å klare selv de letteste ting som gå, snakke, spise selv osv, ikke mange blir flinke til å lese, skrive, regne osv. Jeg har i grunnen vært veldig heldig syns jeg, og tror at det blant annet kommer av at mamma og pappa har jobbet og trent mye med meg helt fra jeg var liten. Det betyr nok også mye at jeg jobber og står på selv. Det er nok lurt å være litt sta og ikke gi seg så lett.

Etter hvert som jeg har blitt eldre, har jeg akseptert det mer, selv om jeg naturligvis aller helst vil være som andre. Før prøvde jeg hele tiden å være akkurat som de andre, men det var ikke lett. Det var slitsomt å aldri kunne være seg selv. Nå har jeg funnet ut at jeg tjener mye mer på å være meg selv. Selv blir jeg mer fornøyd, for jeg blir ikke så sliten av det. Da tror jeg også at andre liker meg bedre. Når jeg kan godta meg selv, skulle vel også andre kunne godta meg. Jeg følte meg på mange måter mer annerledes før, da kjente jeg ikke så mange heller. Jeg prøvde å få meg venner ved å si og gjøre de villeste ting. Jeg hadde nok mange urealistiske drømmer. Jeg håper og tror at alt blir lettere når jeg er meg selv.

Jeg er et menneske som ønsker å være som de andre, men som vet at jeg ikke kan bli det. Allikevel ønsker jeg å være med, bli akseptert og godtatt som den jeg er. Jeg kan snakke og gå. Jeg kan le og ha det gøy. Sykdommen min er ikke farlig eller smittsom. Jeg ønsker at de andre skal se meg – Hanne – som det mennesket jeg er, ikke bare som en som er annerledes.

Da jeg begynte på videregående sluttet jeg å være integrert i vanlig skole, og det ble et helt annet liv for meg. Jeg har fått et nytt og bedre liv, og jeg kan ærlig si at jeg lever et godt og rikt liv i dag.

I fjor sommer skrev jeg også et dikt om å være annerledes som jeg vil lese for dere:

Å være annerledes

Jeg er annerledes, er ikke akkurat som andre, men du trenger ikke komme hit for å klandre. Jeg slår nemlig tilbake da skal du din egen medisin få smake. For jeg klarer nemlig å si ifra når det er noe jeg ikke vil ha. Jeg er nok innimellom litt svak, men i meg fins det også en masse tak. Jeg lærer ikke like fort som andre gjør jeg kjører mitt eget kjø. Men jeg er fornøyd med sånn som jeg er, jeg går på Spes. Ped. og liker opplegget der. Det fins mange sånne som meg, vi kan også være glad, sur og lei. For vi er mennesker og har like stor verdi, det har nemlig mye å si.

Ja, dette er Hannes ord til oss. Dere som har maiutgaven av Marihøna fra 1999 kjenner kanskje igjen Hannes stil? Ja, for da stod den nemlig på trykk der. Jeg prøvde via Aftenposten å spore opp Hanne, men lyktes ikke. Det var derfor en stor og gledelig overraskelse å treffe henne i Sandefjord. Under festmiddagen fikk jeg endelig gjort opp med henne rent økonomisk – man kan jo ikke gå rundt å være skyldig sine skribenter penger.

Nå kommer dere lesere til å møte Hanne i hver utgave av Marihøna, hun tar over som fast skribent etter K. Bogen. Hanne syntes det var en utfordring å være deltaker og den som åpnet konferansen. I tillegg var det en bra konferanse som det var morsomt å være med på. Ved siden av skolen arbeider Hanne på en bedrift som bl.a. driver med catering. På fritiden gjør hun som unge flest, går på kino, spiller håndball og tar en tur ut og spiser. På skolen er hennes yndlingsfag norsk, noe som ikke er vanskelig å forstå etter å ha lest stilen hennes. Hanne ser frem til å bli fast skribent i Marihøna og jeg som redaktør er svært fornøyd med å ha fått henne med i staben min.

Northern European Regional Meeting, Solborg 18-21. oktober 2007

Medlemmer fra Svetlana (Russland), Pahkla (Estland), Rozkalni (Latvia), Sylvia Koti, Tapola, Myaladhe (Finland), Staffansgården (Sverige), Vidaråsen, Solborg, Hogganvik, Jøssåsen, Kristoffertunet, Vallersund (Norge) - sammen med Peter Bateson (England).

Tekst METTE BERGER

Representing Movement-gruppen møttes i strålende høstsol. Etter varm velkomst i Asbjørnsen & Moes Hus var alle samlet i Olavshallen til innledning og intim samtale om Camphill-impulsen her i "vår del av verden". Neste dag fulgte rapporter fra stedene, hvor viktige hendelser og utviklingsideer ble lagt fram for hverandre i en atmosfære av vennskap og forståelse. Peter Bateson fortalte om utviklingen innen "Camphill Movement Worldwide", noe som kompletterte rapportene fra den nordlige regionen og dannet et interessant bilde av Camphill-bevegelsen i dag.

I middagspausen var det omvisning på Solborg, og så var vi rede for å gå videre med dannelsen av "The Northern Region Camphill Association", en offentlig stiftelse som sammen med lignende organer fra de øvrige Camphill-regionene kan

Foto: Dag Balavoine

gjøre det mulig å danne en verdensorganisasjon av Camphill. Med noen mindre forandringer ble det framlagte dokumentet vedtatt. En koordinerende gruppe vil begynne sitt arbeid.

Fredag kveld var det et livlig foredrag om Solborgs spirituelle geografi, og lørdag ettermiddag en tur til de forskjellige historiske steder i området, veldig fornøyd og interessant.

Søndag formiddag, etter offerhandlingen, ble de neste 4 planlagte møtene for 2008 diskutert og vedtatt, og det videre arbeidet av Regionalgruppen bekreftet.

Fullt referat av møtet vil bli sendt til stedene. Det var et positivt og inspirerende møte.

Om landsbysamarbeid

Kjære alle medarbeidere!

Vær vennlig å ikke ta arbeidet ut av hendene på en landsbyboer som akkurat holder på å mestre noe og føler seg litt sjef og stolt! For eksempel forrige dagen ble mitt verk som jeg har holdt på å gjøre meg omhyggelig flid med, totalt ødelagt, fordi en medarbeider overtok og ville ha det på sin måte. Jeg ble fryktelig knust og måtte ta ekstra sovetabletter for å sove! Det var ikke akkurat takkens ord jeg fikk for mitt strev! Kjære medarbeidere, vær så snill! Det er ikke alltid ting kan skje på deres premisser. Vi landsbyboere er vel så sårbare som

dere. Ellers takk for et fint samarbeid!

Vennlig hilsen Nina Maria.

Noen medarbeidere er litt suverene og geskjeftige, det gjør oss usikre og hemmet.

(PS: Sånt stjeler bare lysten fra meg å stå opp og gå på arbeid, kronisk trett og ansent som jeg er.)

Dessuten: Noen medarbeidere takker meg for alt, særlig EN: Hun sa alltid: TAKK, Nina, for hver minste ting jeg gjorde. Det er DET som er OPPMUNTRENDE, og at dere stoler på oss!

Inntrykk fra fire landsbyer i øst

Jan Bang, Landsbylivs for tiden permiterte redaktør, og kona Ruth pakket i høst opp sin nyoppussede røde folkevognsbuss for å foreta en lengre reise. Kjøreruten gikk i østlig retning med endestopp i Israel. Her har vi gleden av å presentere noen inntrykk fra deres reise, først fra landsbyen Haggatorp i nærheten av Gøteborg, dernest Ceske Kopisty i Tjekkia, så Wojtowce i Polen og til sist Velem i Ungarn. På sistnevnte sted refererer Jan en lengre samtale med en av nøkkelpersonene der, Gabor Gyorrffy. Vi får høre mye interessant Camphill-historie og aner nye impulser for fremtiden. Vi hilser Ruth og Jan og ser frem til videre bidrag.

Besøk på Haggatorp

Det som gjorde størst inntrykk på meg da vi kjørte de siste kilometerne til Haggatorp, var hvor flatt landskapet var.

Tekst og foto JAN BANG

Etter Norge, hvor alle landsbyene ligger i mer eller mindre bakkede landskap, er det øst for Gøteborg bare flate horisonten i alle retninger. Store løvtrær preger omgivelsene og tre fine bygninger danner et flott tun. Vi var fremme!

Det er nesten 4 år siden gården ble kjøpt. Debra og Kristoffer Warnløf kom som medarbeidere fra Staffansgaarden og har båret Haggatorp fra begynnelsen. I løpet av etableringsprosessen var det noen styremedlemmer tilknyttet Staffansgaarden

Fellesskapet etter morgensamling hvor hver og en sier hvor de skal arbeide den dagen.

som motarbeidet det nye stedet, men Kristoffer sto fast og utfordret dem til å begrunne sine argumenter. Da ble de trukket tilbake.

De har lite jord, mesteparten av den gamle gården ble solgt før stedet ble kjøpt som Camphill-landsby, men de leier litt jord og også noen uthus fra to nabogårder. Utvikling av stedet har vært en stor utfordring med mye bygging, ombygging og oppussing av gamle våningshus.

Akkurat som vi i Norge, har de hatt problemer med kommuner som ikke vil betale for landsbyboere som vil bosette seg på Haggatorp. Det finnes kommuner som ikke vil godta at han eller hun ønsker å bosette seg i en annen kommune for å kunne bo i en landsby. På Haggatorp bor det en landsbyboer som ikke får støtte fra kommunen sin, og flere andre mulige landsbyboere er blitt nektet støtte og har ikke kunnet flytte inn. Dette er nøyaktig den samme problemstillingen som kommer opp på våre Mellomsteds møter og Representantskaps-

*Vedhogst og kløving.
Vinteren er streng og
all fyring er med ved.*

Aksel rydder i parken

En ettermiddag i uken er det forskjellige kulturaktiviteter. Da vi kom var det maling og tegning, med tema Mikkelsmess. Ellers varierer aktivitetene mellom teater, eurytmi og språkforming.

Stort sett har hele stedet spist sammen i det største huset, men i de siste to uker har det etablert seg en ny husgruppe, som nå spiser alle måltider sammen. Det er også et hus litt lengre borte hvor det bor en landsbyboer med et par medarbeidere. Dette betyr at det ikke lengre er mulig å ta opp spørsmål eller gi ut informasjon for hele stedet rundt spisebordet. Stedet begynner å bli en landsby! Dagen begynner med en kort samling, og sjelekalenderen blir

lest med påfølgende sang. Så går samtalen rundt kretsen, og hver person, medarbeider og landsbyboer sier hvor de skal arbeide eller hva de skal foreta seg i løpet av dagen.

Haggatorp er enda et pionersted, det flyter av byggematerialer og det strømmer til med ideer. Det er et spennende sted med mange muligheter. Stedet vil gjerne ha sterkere kontakt med andre Camphill-landsbyer og ligger ikke lengre vekk fra Vidaråsen og Solborg enn de andre stedene i Trøndelag gjør. Det ville ha vært veldig hyggelig å kunne invitere folk herfra på besøk, og la dem delta i våre aktiviteter, seminarer, feiringar og kulturaktiviteter.

Kristoffer Warnløf

møter, og som vi prøver å løse sammen med Granly og Grobunn. Det ser ut til at rettighetene for mennesker med spesielle behov å kunne bosette seg hvor de vil, er truet like mye i Sverige som i Norge.

Da stedet ble åpnet, var det fire landsbyboere som skulle flytte over fra Staffansgaarden sammen med Kristoffer og Debra. Det ville ha gitt stedet en stabil og erfaren kjernegruppe å bygge videre på. Av forskjellige grunner fikk de ikke støtte til dette, og i dag blir Haggatorp tilbudt landsbyboere fra kommuner som ikke har anledning til å ta vare på dem selv, delvis fordi de er for krevende. Dette byr på store utfordringer og behov for flere medarbeidere.

Da vi var på besøk, var det seks landsbyboere på stedet, med en på prøvebesøk og en som snart skal flytte inn. I dag er verksteder åpne hver formiddag og ettermiddag.

Besøk i Ceske Kopisty

Måltider med levende lys, lesing fra Steiners verk, og en velsignelse over maten.

Tekst og foto JAN BANG

Det vi spiste var stort sett fra stedet: hjemmebak brød, poteter, gresskar, grønnsaker og urtete. Ved siden av hovedhuset er en stor forsamlingshall som venter på oppussing, nå fylt med gresskar, maiskorn og nøtter som ligger for vinterbruk. Andre uthus hadde større mengder med poteter, løk, gulrøtter og andre grønnsaker fra jordbruket. Dette drives for tiden biologisk, uten kjemiske midler. De benytter Maria Thuns kalender, men i år har de ikke brukt preparater.

Her er også verksteder, veveri og tekstil, veldig godt etablert, og keramikk og sløyd. De var i full sving med å utbedre verkstedsbygningen, og en av oppgavene den uken vi var der var å støpe nytt gulv i et av rommene.

Bakgrunn

Stedet, som ligger i landsbyen Ceske Kopisty, var Petr Nejteks barndoms-hjem som tilhørte hans slekt, han vokste opp der. Når kommunistene fikk makten etter andre verdenskrig, ble bestefaren og onklene satt i fengsel og resten av familien ble tvangsflyttet flere hundre kilometer vekk. Gården ble konfiskert av myndighetene og overtatt av et kommunist-

Markens grøde, grønnsaker for salg fra jordbruket på stedet

drevet kollektivbruk. Slikt skjedde på begynnelsen av femtitallet over hele landet med gårder over en viss størrelse. Gården ble gitt tilbake i 1990 til etterkommere da kommunistregimet forsvant, men da var det ingen av dem som var interessert i å drive den videre. Gårdsbruket var et av de største i landsbyen, med stor gårds plass, mange uthus, og store jorder rundt om.

Fortsetter på side 12

Fellesskapet på Ceske Kopisty

grunnlag for et mye større og selvfor-synt fellesskap. Her er det våningshus, masse uthus og en fin grønn-sakshage med mur rundt. Et sted hvor det kan dyrkes mye og med mulighet for selvstendige verksteder og lagerhus. Landsbyen har god kontakt med folk i området, så langt borte som Praha (en times kjøring), som er interesserte i å få tak i biologiske og biodynamiske jordbruksprodukter. Inntekt fra salg er allerede en viktig del av økonomien og vil bare vokse hvis det dyrkes tilstrekkelig.

Nabogården er forfallen, det er mye arbeid som må til for å få bygningene i stand. Men Petr, som bygningsingeniør, bekreftet at mur og tak var i god nok stand til at det lønnet seg å rehabilitere bygningsmassen. Jeg så fort at en liten kjernegruppe, med dedikerte medarbeidere som hadde nok begeistring, kunne skape et fellesskap her som ville være selvstendig, med masse oppgaver for de riktige landsbyboere.

Petr og Turid er begge pensjonister og bor i et lite hus på sørsiden av gårdstunet, med gjesteleilighet i underetasjen. Camphill-fellesskapet holder til i den mye større gårdsbygningen, med fine soveværelser, stor stue, og enda større kjøkken hvor man også spiser. Her bor det 4-5 landsbyboere og flere kommer på dagsbasis. Kjernemedarbeideren Tomas holder stedet samlet på en fin og avslappet måte, med hjelp av flere medarbeidere, både full- og deltidsansatte og en tysk praktikant. Petr har ansvar for den administrative delen og økonomi, og bidrar sammen med Turid ved studiearbeid. Hun utnytter sin utdannelse og erfaring i spesialpedagogikk i terapitimer med landsbyboere.

Det er ingen tvil om at de som bærer stedet vil at Ceske Kopisty skal være en del av Camphill-nettverket. Det er vel opp til oss andre å hjelpe til, og en måte ville være å besøke stedet og å invitere folk derfra til å besøke oss på våre steder.

Petr ble i tillegg i flere år nektet videre utdannelse. Etter den sovjetiske invasjonen i 1968 greide han å komme til Norge hvor han fullførte utdannelse til bygningsingeniør og giftet seg med Turid. Han begynte å interessere seg for antroposofi og fikk kontakt med Camphill-impulsen gjennom Vidaråsen. Etter kommunismens fall reiste han flere ganger til Russland for å hjelpe til under oppbyggingen av Camphill Svetlana. Sammen med Turid begynte de å se på muligheten for etablering av et Camphillsted på gården som har stått tom i flere år. Det ble dannet en stiftelse som kjøpte gården med midler gitt som gave fra norsk Camphill i januar 2000. Men det var ikke god nok økonomi til å rehabilitere de gamle bygningene etter hærvirket som kollektivbruket øvde i så mange år. Først etter flommen i august 2002 kom penger fra forsikringen og diverse gaver både fra inn- og utland, slik at første etappe av rehabiliteringen kunne avsluttes sommeren 2003 og en medarbeiderfamilie kunne flytte inn.

Camphill Ceske Kopisty

Stedet kunne ta imot de første landsbyboere i januar 2005. De fikk blant annet støtte fra en tysk stiftelse med sterke bånd til det tyske Camphill-nettverket og fra andre organisasjoner, fra nederlandsk og engelsk Camphill.

I dag står Ceske Kopisty ved en slags korsvei. Det er opprettet en antroposofisk studiegruppe som møter regelmessig. Det er stor interesse for

Petr og Turid Nejteck betrakter tunet på den nylig innkjøpte nabogården

Steiner og Waldorf-pedagogikk, og de følger Camphills tradisjoner så godt de kan. Det er flere ansatte og en praktikant som gjør en fabelaktig jobb med de landsbyboerne som er på stedet.

Nylig ble nabogården kjøpt, noe som var litt omstridt for den Mellom-europeiske Regionsgruppen som ville at en stor del av pengene som var lovet til dette kjøpet, heller burde benyttes til veiledning i Camphill. Petr så kjøpet som en unik mulighet til å utvide stedet, noe som kunne gi

Besøk på Wojtowce

Wojtowce Landsby fikk sin inspirasjon fra Norge. Aleksandra Mossakowska var medarbeider på Solborg i 1980-årene og kom tilbake til Polen overbevist at hun måtte hjelpe til å få opprettet en lignende landsby i hjemlandet sitt.

Tekst og foto JAN BANG

Sammen med mannen sin Jacek, og med støtte fra Ivan og Phyllis Jacobsen, satte de i gang på gården sin sør i Polen, bare noen kilometer fra grensen til Tsjekkia. Dette var i 1989, og et par år senere flyttet Ivan og Phyllis dit for en lengre periode. I over ti år fikk de regelmessig støtte fra Solborg og Landsbystiftelsen, både penger, materialer og arbeids-hjelp. Etter 2001 begynte dette å forandre seg. Den regelmessige økonomiske støtten fra Solborg sluttet og det ble bestemt at Wojtowce tilhørte den midt-europeiske region, og at den norske Landsbystiftelsen burde konsentrere sin støtte om Russland og de andre baltiske landene. Det oppsto uenigheter mellom de to familiene som da bar stedet, og den ene

Noen av folkene som bor på Wojtowce. Jacek til høyre, Aleksandra i midten

reiste og etterlot seg, ifølge Aleksandra, store ubetalte regninger.

I dag har Wojtowce kommet seg etter stormen, det er flere ansatte medarbeidere, de får mer støtte fra de lokale myndigheter og vokser i antall landsbyboere. Landsbyen har kommet i gang med bygging, og det andre huset er nå etablert igjen med

både medarbeidere og landsbyboere som et familiehus.

Høstfargene hadde begynt i dalen da vi kom. Vedskjulene sto klare for vinteren, og folk hadde det travelt med rydding rundt i skogen og på gården. Det hadde ikke vært en god sommer for grønnsaker, like kaldt og vått som vi har hatt det i Norge, men store hauger med gresskar så vi. Det var lite tid til å gjøre mye i verkstedsbygget, som var mer rettet mot kunstneriske mål enn ren produksjon for salg.

Aleksandra og Jacek savnet kontakt med Norge, og det slo meg mens vi var der at Wojtowce egner seg godt for besøk av folk fra de norske landsbyene. Her er det fin natur, den lokale byen er fylt med rare steinhus og masse små smug, med marked og elv. Ikke langt fra Wojtowce ligger Koberwitz, i dag et slags rådhus for lokale myndigheter, men med minnemerke fra Steiners foredragserie som innledet det biodynamiske jordbruket. Besøk fra Norge vil igjen opprette de personlige kontaktene som er så viktige blant våre steder, og det ville hjelpe Wojtowce økonomisk når folk betaler for seg.

Det store familiehuset

Besøk på Velem

– første Camphill i et nytt land

Det er over 7 år siden det ble bestemt å stifte et nytt Camphill-sted i Ungarn, da en gruppe aktive antroposofier ønsket å sette i gang andre antroposofiske virksomhetene i landet. Disse menneskene hadde omfattende erfaring fra Steinerskoler og fra antroposofisk rådgivning.

Tekst og foto JAN BANG

Antroposofien hadde kommet til Ungarn allerede før andre verdenskrig, men hadde ligget i dvale, hemmelig og beskyttet, til sent i 1980-årene da det kommunistiske kvelertaket løsnet. Heldigvis var ikke kommunismen så streng som i andre øst-europeiske land, og det var aldri dannet en offentlig antroposofisk forening med en medlemsliste som kunne omringes og tilintetgjøres. I dag er det over 20 Steinerskoler i Ungarn, et imponerende antall sammenlignet med en folkemengde på 10 millioner.

I løpet av de siste 7 år har gruppen vært på besøk ved flere Camphill-

Stolt arbeid med maiskolber

Fellesskapet Velem i Ungarn

steder og ved mange regionalmøter. En problemstilling de fant, var hvordan et sted kunne beholde sin Camphill-identitet til tross for de stadig mer dominerende statlige inngrepene. Gabor Gyorrffy, en av nøkkelpersonene i gruppen, var sjokkert over hvor vanskelig det hadde blitt å forbli uavhengig av staten i Vest-Europa. Han forsto at i Tyskland var det ikke lov å ha med deltakere på medarbeiderseminarer som ikke var EU-statsborgere. Det var stikk imot den sterke internasjonale impulsen som betegnet de første Camphill-stedene, men var visst helt akseptabelt for de nåværende Camphill-medlemmene.

Standardisering tar vekk frihet skritt for skritt. Kanskje fordi de fleste ungarske antroposofier hadde erfaring med kommunismens statsinnblanding i alle sfærer, så de denne nedbrytningen av friheten klarere enn sine vest-europeiske kolleger. I Vest-Europa er flere og flere Camphill-prosjekter statsfinansiert og begynner å bli dirigert av statlige direktiver. For Gabor er dette stikk imot den originale Camphill-impulsen.

For å imøtekomme offisielle ungarske juridiske kriterier må de lyve. Statsbestemt lønn må betales og det ville ikke være mulig å sette opp et økonomisk fellesskap. De var ikke

villige til å bygge sitt nye prosjekt på løgn. Når de studerte Camphills historie fant de ut at til å begynne med var alle Camphill-steder privat finansiert.

De bestemte seg for at det ikke skulle være noen statsstøtte i Ungarn, og ingen offentlige direktiver. De fant en hjemmel i ungarsk lov som ga tillatelse for private individer til å forsyne andre med omsorgstjenester. De hadde allerede bestemt seg for å begynne med en Camphill-skole for barn, i likhet med den første skolen som Karl König stiftet i Camphill House. Senere kunne dette utvides ved å stifte landsbyer for voksne. De gikk inn i et samarbeid med foreldrene fra Waldorfskolen i Szombathely, en by i nærheten av grensen til Østerrike.

Først hadde de tenkt seg å bygge i landsbyen Ispank, 70 kilometer sør for Szombathely, hvor flere antroposofier hadde bosatt seg etter at en seminarvirksomhet hadde gitt hundrevis av mennesker anledning til å lære om antroposofien. De ble da tilbudt en forhenværende skole i Velem, bare noen kilometer fra Szombathely. Nøyaktig 66 år og 8 måneder etter den første gruppen hadde flyttet fra Kirkton House til Camphill House, bestemte de seg for å satse på Velem. De visste at den

første skolen i Camphill House var grunnlagt av kvinnene, mens alle mennene, inkludert Kønig, var internert på The Isle of Man. Dette var for dem en stor inspirasjon, noe de kan arbeide videre med. Empatien er et kvinnelig trekk og er vesentlig i både Waldorf-pedagogikken, i helsepedagogikken og i sosialterapien. Ren, objektiv empati er terapi i seg selv, hevder Gabor.

Velem er finansiert ved at tre av kjernegruppene beholder noen av sine arbeidsoppgaver i næringslivet, noe som garanterer en inntekt. Frivillige medarbeidere får lomme-penger. Foreldrene til barna på skolen betaler 200 euro per måned. De bygger opp en støttesirkel, åpen for alle som tror på fri pedagogikk fundert på antroposofiske ideer. Målet er å få 40 individer og virksomheter, og de har allerede fått en flerårig forpliktelse fra 10. De fikk tomten og den gamle skolen gratis fra myndighetene, med forkjøpsrett etter 7 år. Alt de bygger selv får de beholde.

Stedet åpnet offisielt i slutten av august, og da vi var på besøk seks uker senere var det 7 barn i alderen 5 til 17 år, og 3 til var på vei. Det var 5 medarbeidere og en husmor som bodde fast på stedet.

Velem er helt ny, som en baby som trenger beskyttelse og næring. De hadde bestemt seg for ikke å ta imot gjester de første månedene, men for oss gjorde de unntak. Allikevel måtte det forberedes med lange samtaler med Gabor, og vi fikk bare være der et døgn.

Det var to ting som slo meg. Det var så nytt, ikke bare Velem, men at det var det første stedet i Ungarn. Det var ingen faste tradisjoner, ingen vaner som hadde etablert seg. Alt var tentativt, og forholdene mellom medarbeiderne og barna var stadig under utforskning. Det andre var arbeid med barn, så forskjellig fra oss i Norge. Her var det helsepedagogikk, og lite sosialterapi. I stedet for verksteder var det skolearbeid, istedenfor arbeidsklær og produksjon fant vi bøker, blyanter, fargestifter og klassetimer. Det er medarbeiderne som tar seg av arbeidsoppgavene, matlaging, grønnsakdyrking, bygging og vedlike-

hold. Så mye som mulig er gjort med terapeutiske hensyn, hesten er brukt til hippoterapi, andre smådyr som barna får lære om og forholde seg til.

Men andre ting kunne jeg kjenne igjen, som morgensamling med sang og lesing av sjelekalenderen. Vi satt i sirkel, og hver som hadde noe å si, fikk anledning. Det var også etablert en dagsrytme, måltider og en nøyaktig rekkefølge av ulike oppgaver.

Velem-folket bodde i ett stort hus, godt planlagt og med Goetheanistisk arkitektur, bare noen uker gammelt. Det var ikke familiehus-stemning som vi er vant med, men en slags internat-stemning. Måltider var ved små bord, fire plasser hver, to medarbeidere og to barn.

Det holdes bibelaften hver lørdag, men det er ikke etablert handling på søndager. De har Community-møte hver torsdag kveld for alle medarbeiderne, selv om det bare er to eller tre som er Community-medlemmer. Kønigs første memorandum ble studert av alle medarbeiderne like før barna ankom i august. Nå arbeider de med biografi og spørsmål omkring hvordan leve sammen.

Jeg sanset at Camphill-elementene blir samlet og etablert. Det er ingen tvil hvor de skal hen. Kjernegruppen har forpliktet seg til å bære Camphill inn i Ungarn og inn i fremtiden. For et privilegium å kunne besøke et spebarn, tenkte jeg; å se et nytt nytt inntagende liv!

Ved Lagodas bredder – et brev fra Svetlana

dette brevet tegner Andrew Hoy et humoristisk bilde av livet utenfor en landsby, nærmere bestemt Svetlana. Vi bringes enda lengre øst til Lagodas bredder og kjenner oss kanskje igjen i noen av situasjonene. Sikkert har vi også støtt på de gode hjelperne når vi minst ventet det.

Tekst ANDREW HOY,
Svetlana landsbty

Innsjøen Ladoga er sikkert den største innsjøen i Europa, og du kan ikke se over den til andre siden. Den ligner mer et hav, og selv om det bare er fem kilometer nedover fra vår elv Syas, er den ikke lett å nå. Vi har tatt en båt tur to ganger nedover vår elv og rakk den ikke. Det høres kanskje rart ut for norske lesere, men vi får sjelden se innsjøen på grunn av vårt flate landskap, og det er bare etter å ha bodd på Svetlana i fem år at jeg fikk besøke Ladoga. Det finnes en kanal som ble bygget ved siden av innsjøen. Den forbinder St. Petersburg med Moskva via elvene Neva og Volga. Bare det å krysse kanalen er en opplevelse fordi - istedenfor en bru som hvelver seg over - må du kjøre ned en rampe og forsikre deg om at bilhjulene er i linje med to

bevegelige metallplater på hver ende, før du kjører opp igjen på den andre siden.

Og så komme sandveien. Du får inntrykk av at du rider bølgene av et temmelig urolig hav - og det før du kommer til vannet! Denne sandveien fortsetter og fortsetter, landsbyen vi skal til, ligger på spissen av en halvøy. Første gangen jeg kjørte dit med en venn kollapset rett og slett bilen. Det var i protest; det viste seg å være behov for olje. Så kjøv vi bilen til veikanten og forsatte til fots. Den detaljen hindret oss ikke fra å fornøye oss, fordi vi svømte og jeg så på fugler siden det er en naturreservat. Jeg lå merke til et hus i landsbyen som hadde noe maskiner rundt seg og spurte mannen som bodde der om jeg kunne kjøpe noe olje. Jeg hadde samlet inn en tom colaflaske og han gav meg oljen. Jeg ville betale ham, men han sa enkelt: "Gå med Gud".

Det tok meg to år for å finne en måte å betale han tilbake for hans vennlighet. Jeg spurte en venn å kjøre meg dit, fordi jeg ville gi denne mannen et glass jordbærsyltetøy som jeg hadde laget.

Fortsetter på side 16

Du pleier å glemme akkurat hvor dårlig veien er før du er på den igjen, og min venn, i sin lavsittende bil, gjorde sine følelser kjent – for å si det slik – mens vi kjørte.

På slutten parkerte vi bilen og gikk. Da vi nådde huset, oppdaget vi at mannen som hadde hjulpet meg var død, og hele familien hans var samlet denne dagen for å feire og markere hans død. Deres overraskelse var stor da to utlendinger kom for å vise ham ære også. Mannen het Anatoly eller enkelt Tolya, og vi ble innbudt til festen familien hadde gjort i stand. Min venn kunne heldigvis delta i noen skåler som svar til deres gjestfrihet, og jeg kunne nyte et lekkert festmåltid. Da vi dro, overrakte de oss to røykte fisk som vi skulle ta med oss. Det hele hadde en pust av det underbare over seg, og min venn følte dette også og jeg ble tilgitt for å ha tatt han ned denne forferdelige veien.

Men det ser ut til at jeg har en slags skjebne knyttet til denne landsbyen ved Ladogas bredder, for også i år tok jeg en gruppe tyske jenter med dit. Nei, veien hadde ikke forandret seg, men vi hadde en høyere bil og rakk til og med landsbyen før vi parkerte bilen. Jeg kom i snakk med en mann som hogg ved, og han mente at bilen sto greit. Han til og med viste oss en annen vei til stranden som var mindre våt, og vi brukte dagen til å slappe av. Det var ikke før vi var rede til å dra hjem at jeg ante at jeg hadde latt billyktene stå på! Men vær så snill: du skal ikke tenke at jeg var beruset ved å være i nærheten av de unge damene! De var villige til å ta sin del av ansvaret for ikke å ha lagt merke til lyset da vi dro. Men, men, vår mann var ennå der og skjønte problemet vårt. Han hentet en venn som dro meg og bilen en skikkelig runde rundt landsbyen før bilen startet. Det var en forholdsvis vill tur, men det funket, og utflukten vår ble igjen et eventyr. Mannen som trakk meg rundt, hadde flere råd som han formidlet meg, men da jentene spurte meg hva han sa, måtte jeg tilstå at jeg ikke ante hva han sa, noe som moret dem veldig. Jeg ble forbauset over folkets vennlighet overfor villt fremmede. De er sannelig snare til å hilse på deg og gi deg en hjelpende hånd.

En rapport fra Leonardo 2-prosjektet CESTE-Net

Det EU-finansierte CESTE-Net-prosjektet startet opp høsten 2005 og ble avsluttet 1. oktober 07. Nordisk Forbund er koordinator for prosjektet og blir her representert av prosjektleder Petter Holm, Helsepedagogisk Seminar Bergen, Norge.

Tekst PETTER HOLM, prosjektleder

Målsetningen har vært å utvikle og dokumentere våre spesielle utdanningsmetoder som vi sammenfattende har betegnet som den "triale metode" – samvirket mellom teori, praksis og kunstneriske fag og øvelser. 34 seminarlærere fra 15 land (deriblant også Russland og USA) har arbeidet sammen i 4 blokkuker. Mellom blokkukene har oppgaven vært å planlegge, gjennomføre og dokumentere individuelle prosjekter i egen seminarsammenheng. 29 av deltagerne bidro med prosjekter som skal danne grunnlaget for en avsluttende forskningsrapport.

I prosjektperioden har det også vært arrangert to internasjonale konferanser i Kassel som begge har vært viet til prosjektets tema. Konferansene har samlet 70 deltagere fra 23 land.

Prosjektets styringsgruppe har bestått av medlemmer av Utdannelsesrådet ved avdelingen for Helsepedagogikk og Sosialterapi, Høyskolen i Goetheanum. Styringsgruppen har i samarbeid med det russiske forbundet organisert et parallelt prosjekt innenfor det russiske språkområdet, det såkalte KRUG-prosjektet for videreutdanning av 35 seminarlærere fra Kirgistan, Russland, Ukraina og Georgia. 4 av 5 blokkuker er gjennomført, den siste blokkuken blir holdt i Kharkov, Ukraina i januar 2008. Dette tiltaket blir dokumentert overfor EU som et ledd i spredning av resultater fra CESTE-Net prosjektet.

Informasjon om prosjektet og dets resultater vil også bli gitt i et temanummer av våre internasjonale tidskrifter "Seelenpflege" (1/08) og

neste nummer av "Journal of Curative Education and Social Therapy" som utkommer i de engelskspråklige land.

Sammenfattende kan vi si at disse to prosjektene har hatt en stor betydning for utviklingen av det internasjonale seminararbeidet de siste årene, noe som også ble uttrykt på den siste Kasselkonferansen i mai 2007.

Hvilke konkrete resultater kan vi så vise til? I forskningsrapporten vil vi fremheve tre interessante momenter for yrkespedagogikken:

1. Betydningen av internasjonalitet og tverrfaglighet i videreutdanning av yrkesfaglærere (i vårt tilfelle samarbeidet mellom teorilærere, praksisveiledere og kunstnere).
2. Gjennom de individuelle prosjektene har vi fått dokumentert overbevisende former for integrasjon av teori, praksis og kunst i yrkesutdanning.
3. Verdien av praksisforskningsprosjekter som metode for videreutdanning.

Av mer håndfaste produkter kan vi nevne:

- Et grunnlagsdokument forfattet av Dr. B. Schmalenbach "Die Verbindung von Praxis, Theorie und Kunst in der Ausbildung", publisert i boken „Ausbildung und Kunst“, Haupt Verlag, Bern 2006.
- En DVD „The Creative Mind“ som ble produsert i samarbeid med Marjatta. Filmen har engelsk og tysk undertekst og viser hvordan kunstneriske øvelser og aktiviteter er en del av Marjatta-fellesskapet og seminaret der. Videoen kan bestilles fra Marjatta, den er også tilgjengelig på hjemmesiden www.marjatta.dk
- Alle de individuelle prosjektene kan lastes ned fra vår hjemmeside www.ceste-net.org

I desember 2007 vil den avsluttende forskningsrapporten foreligge på engelsk og tysk.

Det gjelder å forandre sin innstilling - 20 spørsmål til Linda Thomas

Linda Thomas vokste opp i Afrika og flyttet til Sveits i voksen alder. I 1987 bygget hun opp verdens første økologiske rengjøringsfirma. Siden 1993 har hun vært ansvarlig for rengjøring i Goetheanum, antroposofiens høyborg som befinner seg i Sveits, og holder seminar og foredrag over hele verden. I Norge har hun vært tre ganger og gav da kurs i noen av landsbyene. Høsten 2007 var hun igjen aktuell som kursholder i Norge. Det har gitt nye impulser til rengjøringskulturen på Vidaråsen, Granly og Vallersund Gård.

Følgende intervju med henne ble gitt i "Das Goetheanum" høsten 2004.

Linda Thomas, initiativtager til rengjøringskulturens første og verdensomspennende fagkonferanse, har siden 1987 vasket med biologiske vaskemidler. Men det er ikke bare hennes rengjøring som kundene har oppskattet, for hennes metoder omfatter mer enn rengjøring eller det å vaske: Linda pleier de rom hun tar ansvar for med indre hengivenhet. Det blir direkte opplevbart i atmosfæren i de pleiede og rengjorte rom. Denne vasketekunsten forvandler, utvikler og foredlar også hele mennesket. Egentlig kan man andre seg over at så mange mennesker kvier seg for denne beskjefligelsen. Spørsmålene ble stilt av Axel Mannigel, 6.10.2004.

Hvorfor kvier vi oss slik for å vaske?

LT: Rengjøring er ofte tungt kroppsarbeid, og det gis ofte lite eller ingen ros eller takk for det. Vanligvis vasker man alene, og det tar aldri slutt. I tillegg kommer det at rengjøring ennå blir ansett som et mindreverdige arbeid.

Hvorfor skulle vi lære å like å vaske?

LT: For meg var det viktig å forstå at når jeg ikke kan gjøre det jeg liker, var det bra å lære seg å like det man gjør. Jeg tror at dette gjelder for alt. Glede i arbeidet gjør livet mer skjønt.

Hvordan kan vi lære å bli en lidenskaplig rengjørere?

LT: Idet man forstår hvor viktig og velgjørende det er å leve og arbeide i pleiede rom. For meg ble rengjøring selve grunnlaget. Så snart jeg forandret min innstilling til dette arbeidet, oppdaget jeg så mye nytt. Det oppstår stadig nye situasjoner og jeg må stadig finne nye løsninger, når jeg for eksempel, ganske enkelt, ikke vil bruke sterke kjemikalier.

I hvilken grad er rengjøring en ren "kvinne-greie"?

LT: Dette er egentlig ikke lenger så sterkt fremtredende som tidligere. I vasketjenesten hvor jeg arbeider i Goetheanum, arbeider det 13 kvinner og 12 menn. I dag er det vel så mange husmenn som husfruer, og i skolene er ofte guttene raskere rede å vaske skolen enn jentene.

Har det alltid vært slik at det hovedsakelig var kvinner som arbeidet med rengjøring?

LT: Jeg tror egentlig det. I og med at rengjøring var en naturlig del av kvinnes husholdningsplikter. Men det var også et håndverk som ble videreformidlet fra mor til datter. Jo mer kvinnene begynte å arbeide utenfor hjemmet, desto mer gikk rengjøring som håndverk tapt.

Har dette historisk vært annerledes i andre kulturkretser?

LT: Så langt jeg vet, har det alltid vært oppfattet som en kvinnelig oppgave å skape rom for liv. Mye av denne kunnskapen ble instinktivt gitt videre fra mor til datter, fra bestemor til barnebarn. Jeg har også kun hørt om tempelvaskerinner. I Afrika, hvor jeg er vokst opp, så jeg alltid de innfødte kvinnene gjøre rent, aldri mennene.

Jeg selv har aldri kunnet forestille meg min far som rengjørere.

Rengjøring er alltid forbundet med sosial nedvurdering. Hvorfor burde det ikke være slik?

LT: Forestill deg hvordan det ble hvis det overhodet ikke var rengjort i ti dager. I private hjem ble det kanskje i det hele tatt ikke påfallende. Men på offentlige toaletter, varehus, sykehus, restauranter eller storkjøkken? Først når noe ikke blir utført opplever man verdien av det. Det blir ofte hevdet at alle kan gjøre rent, også av dem som ikke kan gjøre noe annet. Det er en feiltagelse. Rengjøring er et håndverk som må læres hvis det virkelig skal bli gjort godt. Hvis vi oppskatter renhet, da skulle vi egentlig også oppskatte de mennesker som utfører rengjøringsarbeidet. Hva kan man gjøre mot denne innstillingen? Forandre den.

Om vi snakker om en, aggressiv og kjærlighetsfull rengjøring: Eksisterer det en "god" og riktig rengjøring?

LT: Ja, på samme måte som i andre yrker. Som for eksempel forståelse, pleie av materialer og bruken av rengjøringsmiddel. Vasker man med syreholdige vaskemidler, hvor man skulle ha brukt et nøytralt vaskemiddel, oppstår det skader.

Hvor et rom virkelig blir godt pleiet, vil det ofte bli opplevd som større og lysere. Der oppstår det livskvalitet.

Fortsetter på side 18

Fra Framskolen.
Foto: Borgny Berglund

Er økologiske vaskemidler mindre virksomme enn de vanlige?

LT: Her gjelder det samme som med de allopatiske legemidlene; de som virker raskest har ofte de verste bivirkninger. Det er helt sikkert at fosforsyre løser opp kalk fortere enn sitronsyre. Men dersom det blir gjort godt vedlikehold, trenger man ikke de sterke midlene. Tar vi for eksempel toalettene i Goetheanum. Vi har allerede i 13 år så å si bare brukt økologiske vaskemidler. Både toalettene og de andre rommene er rene, og vi bruker ofte mindre tid enn andre firmaer.

Finnes det forskjellige måter å rengjøre på?

LT: Helt sikkert. Det finnes mennesker som kjemper med skitt. Da blir vaskingen aggressiv og hektisk. Andre vasker med likegyldighet og overfladiskhet, og da smyger det seg inn etter hvert en ettergiveness (Nachlässigkeit). Andre igjen har lært å elske dette arbeidet, de forvandler skitten og dermed en del av jorden.

Hva gir rengjøring tilbake til mennesket?

LT: Det du legger inn i det, er også det du får ut av det. Hver gjerning og den besinnelse den blir gjort i har en virkning i det indre og i det ytre.

I hvilken grad er elementarvesener forbundet med rengjøring?

LT: Overalt hvor det er prosesser i gang er elementarvesener tilstede, og når vi vasker befinner vi oss alltid i en prosess. Overalt hvor det lagrer seg skitt og avlagringer danner seg, blir elementarvesener holdt fast. Gjennom bevisst rengjøring blir de igjen befridd. Ved å besinne oss kan vi forbinde oss med elementarverdenen og så igjen finne en ny tilgang til arbeidet vårt.

Finnes det egentlig en antroposofisk rengjøringskunst?

LT: Så lenge et menneske forsøker å være aktivt ut fra den åndelige forståelsen, ja. Når vi bruker våre idealer og overbevisninger i alle livsområder, lever vi i disse overbevisninger. Ennå i dag gjelder bestemte forskrifter vedrørende hygiene hos forskjellig folk. Vi må delvis finne dem opp på ny.

Hvorfor er bevisst rengjøring viktig?

LT: Skulle vi ikke forsøke å gjøre alle våre gjerninger bevisste? Det har med utvikling å gjøre. Når jeg vasker bevisst skolerer jeg min iakttagelses-evne, jeg holder meg til saken. Det oppstår noe nytt i rommet. Man lærer å besinne seg på det vesentlige, det har mye med selvpoppdragelse å gjøre.

Rengjøring som sosial kunst

Om vi tar for oss rengjøringskulturen: hva har rengjøring med kultur å gjøre?

LT: Kultur har mer med pleie å gjøre enn rengjøring, dvs. å gripe den stofflige verden for å menneskeliggjøre og åndeliggjøre den. Da man begynte å kultivere og pleie helhetlig-

åndelige og kunstneriske livsyttringer, trådte i det hele tatt kulturen frem. Tidligere ble det rengjort spesielt i anledning av de store høytider og særlig årstidsfestene, hos oss spesielt til advent og til påskefesten. I dag finnes det knapt nok vårrengjøring. Det blir en slum når pleien i et fellesskap blir fullstendig borte.

Hvordan kan man frembringe en rengjøringskultur?

LT: Kanskje skulle spørsmålet heller være: hvordan kan den bli fornyet? Gjennom dagens mangesidige samfunn hvor menneskene fra forskjellige kulturer bor ved siden av hverandre, blir hjemmene mer og mer til kulturbærere for menneskene.

Ved å pleie våre leverom fullbyrder vi et stykke kultur slik at det sosiale liv kan utfolde seg. Vi skulle lære å la de lekende elementer flyte inn i vår arbeidshverdag.

Hva kan man forstå med "pleie av rom"?

LT: Ikke alle som kaller seg for "Raumpflege" er det i ordets rette betydning. Hvis jeg bare tar bort skitten, holder ikke resultatet lenge. Hvis jeg kjærlighetsfullt og bevisst vasker, da blir rengjøring til pleie. Og pleie er livskunst.

Hvilken virkning har et pleiet rom på mennesket?

LT: Det vil virke velgjørende, motagende og ofte stimulerende i og med at så mye rom hvor nytt kan oppstå ble skapt.

Hvordan forvandler rommet seg med rengjøring?

LT: Ovenfor nevnte jeg akkurat at rommene ofte virker større og lysere. Alle barn og mennesker med utviklingshemning reagerer umiddelbart på denne forandring, spesielt rom der ofte viktige samtaler og debatter finner sted, skulle få en særlig oppmerksomhet. Jeg tenker her spesielt på lærerværelser, møterom, konferanserom. Hvert ord, hver følelse og hver tanke lar noe bli igjen i rommet etter seg. Det kan ofte være veldig belastende, eller rett og slett befriende.

Terskeltid

At det gjelder å forandre sin innstilling, kommer ikke minst til uttrykk gjennom prinsessedebatten og dette årets skarpe fokus på engler. I denne kronikken tar tidligere høgskolelærer, arkitekt, foredragsholder og forfatter, Bodvar Schelderup for seg noen synspunkter som har vært oppe i debatten, og fletter så inn egne tanker og erfaringer. 'Engler' er ikke alltid 'engler', sier han, også andre vesner kommer til og vi må lære oss å differensiere.

Tekst BODVAR SCHELDERUP

Det blir lett kollisjon der en diskuterer ut fra ulike referanser. Dette har ikke minst vist seg i årets engledebatt, der debattantene oftest har uttrykt seg som om 'engler' og 'engler' skulle bety ett og det samme. Men når det ene og samme ordet, 'engler', brukes på for eksempel tolkningen av ulike skriftsteder i bibelen, skyldes det ofte språklig og kunnskapsmessig fattigdom. Og det er i og for seg ikke noe nytt, men knytter seg til en tradisjon for å begrense og doktrinere mer enn å åpne opp og erfare.

Reakjonene har vært mangeslags og fra svært ulike hold. De fleste holdt seg til saken, men prinsessens person fikk også sitt. I et Dagblad-oppslag foreslo Jan Guillou like godt at prinsesse Märtha burde oppsøke lege. Men gå ikke til Jan Guillous lege; de to er sikkert omtrent like uvitende. For min del ber jeg nå om å få være svært personlig. Unnskyld hvis det virker upassende. Men jeg har sett meg lei på en dialog mellom meningshavere uten bakgrunn i egen erfaring. Tre eksempler må til for at bildet skal bli fullstendig nok.

Jeg hadde passert 40 da jeg en kveld ved arbeidsbordet hørte disse ordene uttalt med klar stemme: "Den engel som står alene, uten ordfølge, er for den som ikke trenger ordfølge." Det tok tid før jeg helt ut oppfattet hva dette utsagnet innebar. Noen år senere ble jeg en grytidlig morgen vekket av brann sirener. Jeg bare måtte opp og ut. Det var sterk vind og skyfri himmel. Og der jeg stod og så mot brannstedet der tre brygger var

antent og gnister føk over Nidelva og antente et kirketårn på motsatt side, lurte jeg på hva jeg hadde der å gjøre. Jeg skulle be. En enkel bønn formet seg, tre konkrete setninger. Etter tjue minutter så jeg en liten sky på den blå himmelen, og en tydelig stråle av regn strømte rett ned mot brannstedet. Etter nye tjue minutter var himmelen svart av skyer, og jeg har sjelden opplevd slik nedbør her i byen.

Så skulle jeg sammen med en gruppe arkitektstudenter bygge 'et sted for stillhet' i en skog nord for Stiklestad. Da vi var kommet i gang, ble jeg snart klar over at bråk og tråking var noe denne skogen ikke helt var glad for. Jeg har ikke den evnen at jeg ser 'småfolket', men jeg hadde erfart dem der jeg selv bodde, for der var lufta og gresset og trærne blanke av en slags sitrende glede. Denne merket jeg nå tydelig der inne i skogen, men studentene brydde seg ikke om det da jeg nevnte det.

Dermed konsulterte jeg en vel kjent og høyt respektert kvinne i Trondheim som selv ser og hører. Hun ba meg bare be 'dem' holde seg borte en stund og så komme tilbake. Jeg var spent på resultatet. Men lufta og skogen og lyngen var allerede død og matt. Jeg ble både trist og glad. - Om høsten kom noen av oss tilbake for å fullføre noe uferdig. Skogen skinte av glede. Og det har den gjort alltid siden, også i nye perioder med vekslende studentgrupper. Jeg må legge til at dette siste fenomenet er velkjent på Island. Hafnarfjörður kommune har i en årrekke utgitt en brosjyre over 'småfolkets' tilholdssteder – steder der vei- og byggearbeid holdes unna.

Norge er et u-land hva innsikt om det usynlige angår. Og det virker som om mange synes det er helt greit slik.

Vi har jo lært ting via kirke og Bibel som vi likevel ikke bryr oss med, etter som vi ikke tillater oss å bry oss. En stor del av folket er sikkert på linje med dronningen som 'tilhører kirken', men ikke tror på engler. Men såvel dyr som småbarn ser og hører ting som unnslipper voksne flest. Og et ekko av Jesu ord om nettopp småbarna hører kanskje med – mer enn vi er villige til å tro: "Hindre dem ikke, for Gudsriket tilhører slike som dem!"

Gudsrikets grenser blir til enhver tid definert av et kirkevesen som for kort tid siden fornekta at Jorda var en klode i rommet, i kvass strid mot naturvitenskapen. Nå synes de to, kirkevesenet og naturvitenskapen, å danne felles front mot slikt som 'ikke har ordfølge'.

Jeg tror imidlertid ett av stegene til en større åpenhet – iallfall i debatten – er å innse at begrepet 'engler' er over- og feilbelastet. Men vi har da mange slike ord med flersidig mening - tenk bare på 'hus' (kongehus, hundehus, kjernehus), 'sete' (bispesete, baksete, setefødsel), eller 'tak' (hustak, lønnsstak, skipertak). Bare et lite tilleggsord, og vi skjeller uten at det provoserer!

Himmelengler. Jordengler. Fredsengler. Molekylengler. I flere sammenhenger har himmelenglene uttalt at vi ikke skal henvende oss til dem; det de utfører, utfører de utelukkende på ordre fra Skaperen. Alene dette sier noe om ulikheten. Ingen engleskole når dit inn. Og penger som målenhet blir i alle fall skivebom.

Et eksempel som jeg tror er relevant: I de ekte 'kornsirkelene' ser vi en noe tilsvarende forskjell i aksjon. 'De' som former de store og ofte vanvittig vakre symbolene i åkeren, og 'de' som kommuniserer med hvert enkelt strå så det bøyer seg slik at det tjener helheten, representerer ulike dimensjoner. Men de samvirker. I løpet av sekunder tegnes presise roser; de største kan ha plass til mange nidarosdomer. (Men slett ikke alle 'kornsirkler' er det jeg anser som ekte.)

Denne tiden er en terskeltid. Det er tid for å lytte på de frekvensene som nå gis oss. Der troen ser, befris den for angsten. Angsten ser ikke. Båsene hjelper angsten å overleve. Men stenger for synet.

Deltagelse og aktivt liv – idealer for fall

Referat av Sølvi Linde
Høringskonferanse i Oslo
24. september 2007

I dette nummeret og det neste vil vi bringe referater fra Høringskonferansen om utviklingshemmedes levekår, 16 år etter reformen. I referatet under presenterer Sølvi Linde Johans Sandvin innlegg i debatten.

Tekst JOHANS SANDVIN,
Høgskolen i Bodø

Sandvin starter med å si at rapporten som flere ganger er nevnt, oppsummerer mye, men for at konferansen ikke skal bli en serie med gjentakelser, vil han bare si at det går sakte. Hvorfor kommer vi ikke lenger? Vi som hadde så høye ambisjoner! Jeg er ikke i stand til å svare på det spørsmålet på 20 minutter, selv ikke om jeg hadde hele dagen. Men vi kan stille mer presise spørsmål. Hva har hendt? Dersom resultatet er dårligere enn vi håpet, må vi spørre hva som sviktet.

Forklaringene kan ta utgangspunkt i at ambisjonene var for høye, reformen fikk liten oppmerksomhet etter den ble gjennomført, rettighetene til utviklingshemmede er for svake, kommunene opplever en prioriteringskrisse, og ikke minst – de utviklingshemmede har ingen sterk faggruppe til å forsvare seg. Men Sandvin tror egentlig ikke ambisjonsnivået var for høyt. Hadde det vært lavt nok, ville vi ikke sittet her, sier han. Men det kunne vært mer presist formulert. På den annen side; kanskje er dette et område som trenger store ord og sterkere rettighetsfesting?

Et eksempel er folk i Bergen som ikke får boligene de sårt trenger. De er dømt til å bli saldert mot grupper med langt større gjennomslagskraft. Og en sterkere rettighetsfesting ville gitt kommunene et godt kort på hånden i kampen om midlene.

Vernepleiere var de faglige pådriverne. Men de er ikke ofte sett på barrikadene, verken i lønnskamp eller faglige debatter. Vernepleierne har ikke utviklet et eget fag, og i det siste har de snudd seg mot andre jaktmarker. Samlet sett kunne faktorene nok gjort en stor forskjell, men hvorfor blir det ikke slik? Hvorfor ble det ikke tatt sterkere grep? Kanskje mange av disse problemene kan føres tilbake til mer grunnleggende begrensninger? Begrensninger som ikke så lett lar seg løse, verken gjennom politisk oppmerksomhet, ressurser eller lovfestede rettigheter. En slik begrensning kan være våre egne forventninger, våre mentale bilder av situasjoner.

Er vi så styrt av historiske bilder at forventningen om kulturell og egentlig likestilling er umulig? Det eksisterer flotte mål og idealer, men tror vi egentlig på dem? Er vi i det hele tatt i stand til å visualisere for vårt indre blick hva full likestilling og deltagelse, full inkludering og normaliserte livsvilkår for utviklingshemmede i praksis vil kunne være?

Johans Sandvin forteller om en tur til Acapulco i Mexico, der han fikk en lærerik erfaring. Han ble kjent med en veldreid dame med Downs syndrom. Hun beveget seg på dette luksushotellet med en slepen eleganse som fikk han til å føle seg som en bonde fra landet. «Hvilket jeg jo er, men jeg ble kjent med utviklingshemmede som viste meg at mine indre bilder er langt snevrere enn jeg hadde trodd».

Disse menneskene kom blant annet med kritikk mot konferansen, det var for dyrt og fasjonabelt, noe som kunne hindre mange i å delta. Vi er sosial konstruksjoner, vi utvikler raffinert kompetanse. Hvilke roller tildeles vi, og hvilke forventninger møter oss og former oss?

Aud Pedersen, Hogganvik
Foto: Borgny Berglund

Våre forestillinger om og forventninger til utviklingshemmede representerer en viktig barriere. Dette handler dypest sett om respekt, respekt, det å se en gang til. Det er synd vi har så vanskelig for å se utover egne forestillinger. Stereotypier er sterke, men stadig oftere ser vi at utviklingshemmede sprenger dem. Ære de sterke, men hva med de svake, er de en del av kategoriseringens kontroll?

Individene som følger egne interesser samtidig som de er brohoder i en kamp. Hver gang vi får en på trynet ute eller hjemme, ser vi at våre kategoriseringer er for trange. Det er bra, det får oss til å se og høre nære etter.

Døvespråket er et eksempel. Her ble det definert strategier for å unngå dette. Vi kan utnytte IP, vi kan bestemme oss for at alle mennesker med utviklingshemning får en koordinator i kommunene. En som spør hva de ønsker seg, hva som ville være den optimale livssituasjon, og så utvikler en IP som konkret gir uttrykk for hva som må til. En planlegging, ikke en planlaging som utviklingshemmede har vært utsatt for så mange ganger før. I løpet av noen få år ville vi hatt helt andre mentale og reelle bilder av hva utviklingshemmede er.

En nøkkelperson i Dialogos – en samtale med Ingvill Riise

Ingvill er den du treffer når du stikker innom kontoret til Dialogos. Det er hun som svarer på telefonen, og sender ut brev, forespørsler og e-poster. Det er hun som er med på å koordinere mellom våre landsbyer og er derfor en nøkkelperson i Landsbystiftelsen.

Tekst og foto JAN BANG

Men kontorarbeid er egentlig ikke hennes lidenskap. Hun bor i Vestfold: "inne i skogen, og er veldig glad i å gå på tur sammen med hunden". Ellers forsøker hun "å skrive noe skjønnlitteratur, spille gitar og tegne litt."

Hun fant jobben her i Dialogos avvertert hos Aetat og hadde ikke hatt så mye å gjøre med antroposofien før det. "Dessverre gikk jeg på vanlig skole," ler hun. "Men nå har jeg vært på besøk både på Vidaråsen og Jøssåsen, i forbindelse med jobben her. Det var jo spennende og annerledes."

Ingvill Riise er født i Oslo oppvokst i Drammen og regner seg selv mest som en drammenser. Som sagt gikk hun en vanlig skolegang og havnet på universitetet hvor hun studerte til cand. mag i litteratur, psykologi, folkekultur og idéhistorie, fordelt mellom Bergen og Oslo. Senere studerte hun kulturarbeid i Bø i Telemark og holder nå på å avslutte en mastergrad i kulturstudier. Masteroppgaven handler om vårt forhold til dyr.

Det Ingvill virkelig brenner for er dyrs rettigheter og miljøproblematikken. Hun er konsekvent veganer, spiser ikke mat som kommer fra dyr, og helt riktig, jeg sjekket det under skrivebordet, bruker ikke lærsko eller lærbelte. "Hvorfor skal dyr brukes, ja utnyttes, i det hele tatt?", spør hun. "Hvorfor har de ikke rettigheter i likhet med oss mennesker? Dette er jo et grunnleggende etisk spørsmål."

Ingvill tror at det er viktig at folk tar stilling, og ikke bare arver oppfatninger fra samfunnet uten å tenke igjen-

nom dem. Svaret man kommer til kan ha store politiske og økonomiske konsekvenser. Våre holdninger til dyr er sterkt forbundet med hvordan vi har forårsaket dagens miljøproblemer. Vi er blitt vant til å se virkeligheten som et hierarki med mennesker øverst, dyr lenger nede, og helt på bunnen naturmiljøet.

Hva slags reaksjoner kommer folk med når du sier du er veganer, og ikke vil spise mat fra dyr?

Hun opplever en del sinne, og mange som forsøker å latterliggjøre saken eller som ikke vil forholde seg til den. Norge er et vanskelig land å tenke annerledes i, mange andre steder blir man møtt med større åpenhet

og nysgjerrighet. Hun jobber med dette i fritiden, er med i Miljøpartiet De Grønne og er politisk aktivist i kampen for dyrenes rettigheter. Altså ikke bare en teoretiker.

Hvordan er det å møte antroposofien?

Hun er litt ambivalent, antroposofien er jo nokså antroposentrisk. (Si det fort noen ganger, det er god trening i språkforming!) Men Ingvill er nysgjerrig, vil lese mer, finne ut mer.

Vi får håpe at hun får tid mellom telefoning og e-postforsendelser til å fordype seg i antroposofien, kanskje hun kunne bidra med å belyse en mer dyrevennlig antroposofi.

Dikt fra Inger-Lise sin levetid

Jeg har kjent henne i mange år. Jeg traff henne på Vidaråsen Landsby. Der traff jeg også Philip Andre i Henrik Wergelands hus. Etterpå dro Inger-Lise til Skjold og bodde der. Jeg var med henne til byen for å kjøpe julegaver. Etterpå var vi på Mac Donalds og kjøpe hamburgerer. Inger-Lise var min støttekontakt. Vi har vært sammen på Danmarkstur og der besøkte vi Legoland og Løveparken med ville dyr bl.a. løver, elefanter, sjiraffer, sebra og masse andre dyr fra Afrika. Dette var alt sammen om Inger-Lise sitt liv.

Hilsen Kristin Irene Ivold fra Hogganvik

PS! Jeg har laget scrapalbum sammen med Inger-Lise i Iduna. Det var kjekt.

Minneord til Edvin Nysæther

Edvin Nysæther døde 14.10.07, 87 år gammel. For de fleste forbindes Edvin unektelig med Rostadheimen og hans arbeid for mennesker med utviklingshemming.

Tekst GEIR LEGREID, Rostadheimen

I 1963 tok Edvin og hans kone Åslaug imot tre gutter fra Vestlandsheimen for å gi disse et bo- og opplæringstilbud i sitt eget hjem på Seimsmark i Arna. De første årene var det lite offentlig støtte, og Edvin måtte selv arbeide som forskalingssekker for å skaffe inntekt, mens Åslaug tok rollen som lærer for guttene.

I 1967 kjøpte de to eiendommen "Bjerkodden" på Garnes som Edvin pusset opp, og like etter flyttet ytterligere tre unge gutter inn. Med god hjelp fra Storetvedt og Birkeland Røde Kors Barnehjelp ble initiativet organisert som en stiftelse, og vokste gradvis med bygging av boliger og skole. For at de eldste ungdommene skulle få et egnet og innholdsrikt arbeidstilbud, bidro Edvin og andre medarbeidere til etableringen av stiftelsen Verdandi i 1977. Den nye stiftelsen kjøpte en større eiendom på Garnes hvor det ble startet et økologisk hagebruk og bygget nye verksteder. Samtidig begynte Verdandi planleggingen av et mer egnet botilbud for de av beboerne som var moden for utflytting. Frem til ny bolig var bygget, organiserte Edvin botrening i sitt private hjem som ledd i forberedelsene. Og i 1985 var Bergens første vernede bofellesskap for mennesker med utviklingshemming en realitet.

Edvins biografi viser at han var en visjonær person som aldri satt og ventet på at politikere og byråkrati skulle iverksette nye reformer. Han og Åslaug ga skoletilbud til beboerne på Rostadheimen før lovverket sikret retten til opplæring for alle. Planlegging og realisering av et vernet bofellesskap skjedde år før HVPU-reformen ble gjennomført. Hans ambisjon om et helhetlig steinerpedagogisk og sosialterapeutisk tilbud for mennesker med utviklingshemming - botilbud fra ung alder, skole, deretter en egnet arbeidsplass og egen bolig - var med god hjelp av viktige medspillere realisert da han gikk av med pensjon i 1987. En imponerende utvikling i løpet av 24 år.

Arkivfoto

For dem som arbeidet sammen med Edvin huskes han som en varm og inkluderende kollega og leder som ikke misbrukte sin autoritet. Edvin ønsket oppriktig medvirkning av alle som arbeidet for Rostadheimen og Verdandi, og han lot medarbeidere få mulighet til personlig utvikling ved å gi rom for å gjøre feil. "Hvordan skal de ellers lære", pleide han å si. Edvin så etter de bakenforliggende kvalitetene, ikke bare hos beboerne men blant alle menneskene rundt seg. Driften av virksomheten og ledelsen av kollegiet var forankret i hans antroposofiske verdisyn og Rudolf Steiners impulser. Antroposofien gav Edvin retning, ikke som et tomt teoretisk rammeverk, men som en inspirasjon til konkret handling. Det var i praksisfeltet han var en ener, når han rehabiliterte hus, etablerte økologisk hagebruk, arrangerte årtidsfeiringer eller trakk opp linjene for fremtiden.

Edvin hadde en grunnleggende tro på mennesket som et sosialt vesen. Det er i interaksjon med andre at mennesker utvikler seg. Rostadheimen skulle være et sosialt fellesskap for alle som hadde tilknytning til plassen. Ikke bare beboere, pårørende og medarbeidere, men også håndverkere, naboer og støttespillere. Likeverd og respekt skulle ikke være tomme ord, men en realitet i møtet mellom mennesker. Selv tilfeldig besøkende skulle føle seg tatt godt imot, om noen forvillet seg ned på tunet.

En sirkel ble sluttet da Edvin kom tilbake til oss for tre uker siden. De tre dagene vi våket over ham mens han lå i åpen kiste, samlet gamle kollegaer, beboere og venner seg til et siste farvel. Vi fikk gjennomgått vår egen og plassens biografi i lys av en hedersmann sitt livsverk. Edvin var blant samfunnets viktige bidragsytere. Han ga mennesker med utviklingshemming verdighet gjennom integrering, medvirkning, og synlighet. Og hans tillit til sine kollegaer ga trygghet og inspirasjon til selv å ta nye steg fremover. Edvin sin innsats lever videre i tanker og handling.

Dag og Corinna feiret 50 år

I oktober kunne Dag og Corinna Balavoine på Vallersund gård feire hver sin 50 års dag. Dag ble født i Oslo 12. oktober 1957 og Corinna 22. oktober 1957 i USA.

Tekst ANNE LANGELAND

Foto EDVARD RØNNING

De møttes i Stuttgart på Kristensamfunnets presteseminar. Dag hadde allerede vært noen år på Vidaråsen fra 1979, og da de to i 1989 bestemte seg for å vende nesa mot nord igjen, ble det til Vallersund som i denne tiden var i sin pionerfase. Og på Vallersund har de to trofast, med mye entusiasme og skapende krefter, vært med på å bygge opp og bære dette vindblåste fellesskapet ved havgapet.

Dag er en virvelvind av initiativer som er med på ting flere steder på en gang, og har representert landsbybevegelsen både hos myndigheter og i antroposofiske sammenhenger. Midtsommermøtet var blant annet Dags initiativ. "Landsbyliv" hadde ikke blitt til uten Dags begeistring og pågangsmot. Framskolen er hans nyeste verk, og om noen år ser vi kanskje en ny sal på Vallersund hvis han får litt økonomisk hjelp.

Corinna er "homemaker", en som skaper sjelevarme, skjønnhet, orden og kultur på hjemmebane. Hun har også en humoristisk evne og strek. (Den som leser Landsbyliv nøy, vil finne at hun setter sine spor her i bladet også.) Tusen takk for alt dere gjør! Vi ønsker dere mye kraft og entusiasme på veg inn i 50-årene.

Helge har fylt 90 år!

Søndag den 28. oktober var en gledens dag på Hogganvik, hele landsbyen feiret Helge sammen med hans familie og noen nære venner.

Tekst og foto ANGELA RAWCLIFFE

Orkesteret spilte og det var taler, gaver, overrekkelser og mange gode kaker til fryd for ganen og sjelen. Det er ikke alle forunt å kunne feire et slikt jubileum sammen med så mange generasjoner i en slik alder.

Hvem Helge virkelig er, er ikke så lett for meg å si, men jeg vil allikevel våge å komme med noen ord.

Helge og hans tvillingbror var født og vokste opp i Danmark. Jeg vet ikke så mye om hans liv og virke der, men har hørt at han blant annet var motorsyklist og ivrig danser. Under krigen arbeidet han for motstandsbevegelsen. Etter krigen kom Helge til Camphill i Skottland hvor han møtte sine livs tre lederstjerner: Antroposofi, Camphill-idealene og Reidunn.

Reidunn giftet han seg med, og siden har han levd sammen med de tre i alle år med trofasthet og indre glød.

Etter et opphold i Goetheanum i Sveits kom Helge og Reidunn til Norge hvor de arbeidet med blinde barn på Granly. Senere var de blant de første medarbeiderne på Vidaråsen. I 1972 ble Hogganvik kjøpt som det andre Camphill-sted i Norge, og hit kom Helge, Reidunn og barna som pionerer.

Disse tidlige år i Camphill var ikke bare enkle, og skjebnen ville ha det slik at Helge og familien flyttet ned til Vikedal noen korte år etter at de kom til Hogganvik. Noen vanskelige år fulgte, men Helge beholdt sin trofasthet til Camphill-idealene og kom syklende til Hogganvik for å arbeide på kontoret, delta i møter og i det hele tatt bære ansvaret for Hogganviks indre liv.

Helge er begavet på mange områder. Han spiller lyre, er en mesterlig skuespiller, lærer; i årenes løp har mange hatt glede av å male eller modellere med ham. Helge er også en menneskekjenner, og det er ikke få ører han har betraktet og så på en stillferdig måte kommet med noen

treffende bemerkninger om ørets eier. Det som mange forbinder mest med Helge er hans arbeid som økonom. Inntil for noen få år siden var han daglig på kontoret og arbeidet med regnskapet for stedet.

Helge er blitt en ærverdig eldre herre med sølvglitrende hår nå. Han har litt vanskelig for å bevege seg, men har bevart glimtet i øyet og en intens interesse for alt som rører seg i verden, både menneskelig og poli-

tisk. Rudolf Steiner har skrevet en sjelekalender som skildre sjelens liv i årsløpet. En kan også si at den skiller menneskets mulige modningsvei gjennom livet. De versene som faller rundt Helges fødselsdag beskriver den stemningen som kan oppleves i Helges nærvær:

*Å tenne kraftfullt i meg selv
i sjelens indre tankens lys,
Å tyde meningsfullt
fra verdensåndens kraftkilde
hva jeg har opplevd,
er sommerens arv til meg,
er høstens ro og vinterens håp.*

*Nå spirer tankekraftens modne frukter
i sjelesolens lys,
til selvbevissthets sikkerhet
forvandles alle følelser.
Nå kan jeg full av glede
fornemme høstens åndsoppvåkning.
For vinteren vil vekke
i meg en sjelesommer.*

Angela Rawcliffe og Heiner Bühler fylte 60 år i mars

Angela som ble født i Camphill i Skottland, kan nesten feire 60 år i Camphill. Angela kom til Vidaråsen for 36 år siden. Der fant hun sin John som også kom fra England, og siden har de to bodd både på Hogganvik, Vallsund, Solborg og nå igjen mange år på Hogganvik.

Angela har hatt mange oppgaver gjennom årene, gartner, husmor, administrator, malekursholder osv. I mange år har Karl Kønigs landsbyfordrag, som ligger til grunn for landsbyimpulsen, vært en viktig del av hennes indre arbeid. Hun har alltid tatt parti for de svakeste, og landsbyboernes ve og vel ligger alltid tyngst i

vektskålen når Angela veier det som må gjøres. Vi gratulerer med dagen som var, og håper du får mange skapende år framover.

Heiner, som er født i Sveits, kom til Vidaråsen i 1978 sammen med Rosemaria og barn for å være bonde. Heiner er bonde. Stille og tenksomt vandrer han i landskapet og på jordene, steller for dyrene, lærer landsbyboerne å stelle både kuer og hester, og ta riktige grep så de kan gjøre arbeidet godt. Helst har vi sett Heiner med et par-tre hester for en plog eller en vogn, en landsbyboer som hjelper til ved siden av eller bare går med, og et barn eller to på hesteryggen. Når melkingen er unnagjort om morgenen kommer frokosten for fjøsfolket, og den lange, gode samtalen. Heiner liker å samtale.

I mange år var Heiner og familien også på Hogganvik, før de kom tilbake til Vidaråsen. Vi ønsker at de tyngste takene i jordbruket kan bli avlastet deg i årene som kommer, men at du fortsetter samtalen med naturen og menneskene, det trenger vi.

Anne Langeland

Hva er meditativ erkjennelsesvei?

I forrige nummer av *Landsbyliv* publiserte vi første del av artikkelen "Hva er erkjennelsesvei?" av steinerskolelæreren, forfatteren og den populære foredragsholder Jørgen Smit. Her går vi videre med andre del av artikkelen (flere følger) som ble skrevet i 1972 og første gang publisert i boka; "Veien til en ny bevissthet". Den er også å finne publisert i tidsskriftet *LIBRA* og finnes blant mange andre fine artikler på *Libras* nettsider www.libra.antropos.no

Tekst JØRGEN SMIT

Tar vi utgangspunkt i det moderne menneskes livssituasjon, er der utvilsomt en nødvendighet å komme til indre ro. Men da er det ikke tilstrekkelig bare med avslappet hvile på en sofa eller en badestrand. Det må være en indre ro fylt av styrke og klarhet. Og den når man ikke frem til bare ved å sitte stille. For straks begynner tankene en forvirret dans, uløste livsproblemer trenger seg frem. Selv om kroppen befinner seg i ro, kan sjelens krefter i tanke, følelse og vilje bølge i kaotisk disharmoni.

En enkel tankekontrolløvelse kan avsløre meget. Den kan også åpne nye muligheter: Etter å ha iaktatt hvorledes tankene svirret uten kontroll, beslutter man seg til f.eks. i det minste i fem minutter å samle tankene om en enkel gjenstand som en

kniv, en blyant, en stol. Til denne første tankekontrolløvelse er det best å velge en enklest mulig sak, fordi det her ikke gjelder å trenge inn til dypere sjikt av virkeligheten, men ganske enkelt å kontrollere sine egne tanker. Det gjelder da i fem minutter utelukkende å ha tanker som saklig logisk hører til den gjenstand man har valgt. Man spør seg selv f.eks.: Hvilken farge og form har den? Hvilken funksjon? Hvilket materiale er den laget av? Hvorledes er den fremstillet? Hva er det spesielle for akkurat denne gjenstand til forskjell fra lignende nært beslektede etc?

Man vil da fort erfare at det er langt vanskeligere enn man først trodde. Nettopp idet man konsentrerer seg om de saklige tanker, kan det hende at helt andre tanker stormer frem med forbausende kraft. Allerede dette er en viktig erfaring. Man iaktar hvor liten kontroll man faktisk foreløpig har over sine tanker, og hvor sterk tendensen er til å følge de tilfeldige innskytelser. Men kontrollkraften kan øves opp ved at man uførtroddent gjentar denne lille øvelse hver dag i fem minutter i en hel måned. (Gjenstanden kan være den samme hele tiden, eller eventuelt kan man velge andre. Det er tankekraften som er det avgjørende.) Gjentaelsen av øvelsen gjennom et lengre tidsrom, minst en måned, er vesentlig. Såsom en muskel ikke forsterkes merkbart ved en enkelt øvelse, men kan for-

sterkes betydelig ved gjentakelse av samme øvelse, - så er det også her mulig å forsterke den våkne saklig førende kraft i tenkingen ved gjentatt øvelse. En betingelse er avslappet ro under øvelsen. Enhver unødvendig muskelstramning under øvelsen betyr en avledning. Viljen skal her ikke inn i musklene. Det er tenkningens konsentrasjonskraft som skal forsterkes.

Den passive innstilling i tenkingen, hvor man ønsker å la seg lede, er meget alminnelig. Man vil ha noe å støtte seg til, vil bli båret og ført av noe annet. En god del indre tregheit må derfor overvinnes. Denne evnen som her øves, henger også intimt sammen med evnen til å få den rette tanke i rette øyeblikk. Jo svakere den selvstendige tankekonsentrasjonskraft er, jo mer vil man ha en tendens til å komme for sent på den rette tanke - esprit d'escalier. Virkningene av en øvelse kan dukke opp også på et helt annet sted i sjel livet.

En annen viktig iakttagelse man kan gjøre, er en viss svakhet i å overføre en "beslutning" til en faktisk handling. Hos noen er denne svakhet så tydelig at man kan tale om en sykkelig tilstand. Man skal til å gjøre noe, der er ingen fornuftige grunner til å unnlate å gjøre det man har "besluttet". Og allikevel uteblir handlingen. Det er som om viljen delvis er lammet. Men man behøver ikke å bli stående ved de desidert sykelige tilfeller. Man kan spørre seg selv: Hvor meget av dine handlinger i dagens løp foregår ut fra ditt eget frie initiativ, og hvor meget ruller av sted rutinemessig i en innarbeidet vanestrøm, båret av en sosial struktur som så og si leder en på veien skritt for skritt? Vi vil ikke hermed ha sagt noe nedsettende om innarbeidede vaner og om sosiale plikter. Det er alt en selvfølgelig livsnødvendighet. Men spørsmålet er bare: Hvor sterk er evnen til det helt frie initiativ, og til å føre beslutninger over i handling også der hvor ingen innarbeidede vaner og ingen nødvendige sosiale forpliktelser fremkaller handlingene?

Artikkelen videreføres i neste utgave.
RED

Foto Borgny Berglund

Et vindu mot en annen verden

Solborg landsby har i de senere år etablert et samarbeid med EVS i England. EVS er en idealistisk organisasjon som arbeider for å skape bedre rammer og muligheter for vanskeligstilt ungdom i Manchester- og Liverpoolområdene.

Tekst og foto ADNAN ESIN

Hvert år, når Norge er på sitt beste, åpnes vinduer og dører til Solborgs internat. Og samtidig som huset fylles med sommer vind og fuglekvitte, ankommer forventningsfulle ungdommer med sommerfugler i magen og sigaretter i munnviken. I 3 uker til ende skal disse ungdommene bli kjent og arbeide med hverandre, møte menneskene på Solborg og ta del i landsbyens aktiviteter. For de fleste av dem er det en omveltning å måtte stå opp om morgenen til faste klokkeslett, for ikke å snakke om å sitte rundt et bord å spise mat. Mange av dem er vant til å styre sin egen hverdag ut fra lyster og behov.

Under oppholdet på Solborg har de forpliktet seg til å ta del i et større fellesskap. Dette kan ofte by på utfordringer, men som vi gledelig har erfart, gir det også varige vennskap, verdifulle erfaringer og gode minner. Ungdommene får ta del i gårds-, skogs- og gartnerarbeidet på Solborg. De hjelper til med dyrene, stiller/pleier beiteene, gjerder, plukker stein, luker, og i sommer plantet 13 bybleke ungdommer 7000 grantrær i åsen bak Solborg. Det er klart de får utrettet noe! For mange av disse menneskene gir dette en fantastisk følelse av å være til nytte for noen. I arbeide med dyr og natur opplever man umiddelbart at det en gjør har en betydning, at det vi gjør er viktig. Dette kan jeg skrive mange fine ord om, men det kommer enda tydeligere til syne i det som her følger:

'To av ungdommene hadde hatt en voldsom krangel. Med stor motvilje satt de begge ved samme middagsbord. Ute på jordene lå ferdigpressede

høyballer, svalene fløy lavt og i nord hang store mørke skyer over Randsfjorden. Det var en trykket stemning inne rundt bordet og det så ut som om uvær var i vente også ute. Etter middag ble alle oppfordret til å delta på en felles dugnad for å få høyet inn i tide. Overraskende nok ble alle med ut. Vi kjørte store høyllass inn på låven, hendene ble såre av all løftingen og beina verket etter en lang arbeidsdag. Men ingen klaget! Vi arbeidet jevnt og trutt med ett mål for øyet – å få alt høy inn før regnet kom. Regndråpene falt på nesene våre og buksebeina ble fuktige, men vi arbeidet like taktfast. Idet siste lass med høy og slitne ungdommer ble kjørt opp låvebrua, trommet regnet på taket. Vi rakk det akkurat!! Hvem bryr seg vel om en krangel da'.

Landsbyens gode rytme må også nevnes som en viktig faktor for trivsel og hygge. De gode arbeidsøktene blir aldri uutholdelig lange, for her er det satt av tid til kaffe og en pust i bakken. Og ingen pause er vel så god og velfortjent som den man får etter å ha utført et skikkelig stykke arbeid! For oss som har gleden av å være voksne rundt disse ungdommene er

det også en fornøyelse å se lange tenåringskropper slynge seg i solfylt blomstereng. For mange av disse er dette kanskje første gang hvor de opplever at de er så slitne i kroppen at de virkelig lengter etter å legge seg om kvelden. Det er en deilig følelse.

Det er ikke bare slit og svette for de som besøker Solborg. Vi har tid til å leke og prate. Vi spiller fotball og volleyball, går på tur, bader, reiser på hyttetur og tenner bål, og vi reiser på bytur til Oslo. De tre ukene i Norge oppleves som uutholdelig lange de første nettene i ukjent seng, men dagen med pakking av koffert og avskjedsfest rinner fortere enn hva de fleste er forberedt på.

Besøkene fra England har gitt mange fine opplevelser og gode minner, både for de som kommer og for oss som bor her. En viktig grunn til at disse besøkene har blitt så vellykket er landsbyboernes unike evne til å ta i mot våre gjester med åpne armer. Deres varme og glede smitter til alle som omgås dem. Jeg vil derfor rette stor takk til alle på Solborg.

Inntrykk fra mitt opphold på Sekem i Egypt

I denne artikkelen forteller Simone G. Wantz, idet hun dels benytter seg av dagbok-formen, fra sine opplevelser på Sekem. Hun er helseurytmist og var der i tre måneder høsten 2007, fra september fram til advent. Slik kastes et interessant lys over også vår feiring av høytidene.

Tekst og foto SIMONE G. WANTZ

Det er fredag 30. november i dag. Fredag er islamsk helligdag og fri-dag. Det er stille i Sekem Farm. Jeg gikk en lang tur rundt hele gården, gjennom det grønne landskapet, under palmer og eukalyptustrær,

Ibrahim Abouleish

og jeg så på de første nyplantete calendulaplantene som nå begynner å blomstre, ja snart blomstrer også kamillen. (Forresten var det en gruppe elever fra Fyresdal skole i Norge som var her og plantet en del kamille.) Jeg gikk ut Sekems inngangsport og videre på den andre siden av veien der kuer, sauer og to kameler holder til. På veien dit møtte jeg et esel som bar en tung last og noen hyggelige mennesker som ville vite hvor jeg skulle og hva jeg hette. Så kom den unge kamelen. Den kommer alltid og hilser på gjester og vil ha litt kos. Hjemme igjen satt jeg litt ute på benken i solen og leste. Jeg er i Egypt!

Litt om bakgrunnen for Sekem

Sekem Farm er et grønt vakkert og velpleiet sted, med store trær, masse blomster, urter, frukttrær, boliger for de av medarbeiderne som bor her og et gjestehus, rundhuset, som var det første hus man bygget på stedet. Det finnes barnehage her, barneskole, videregående skole, skoler for voksne, en helsepedagogisk skole og verksteder. Og det er rundt 300 barn fra alle de små landsbyene og en liten by i nærheten som kommer her på skole. Det er en biodynamisk gård her, og ulike bedrifter som lager klær av økologisk bomull, som lager medisiner, urter og teer, foredler mat og pakker inn frukt og grønnsaker som blir solgt

i Egypt og sendt til Europa. Det er mange gårder rundt omkring i Egypt som dyrker biodynamisk for Sekem, og det finnes et medisinsk sentrum her som tar imot flere hundre pasienter hver dag. I tillegg finnes forvaltningen og et kurscenter og det fremtidige Akademiet i store fine bygninger nærmere Kairo, i Heliopolis. Det er rundt 2000 egyptere som kommer hver dag i buss og lastebiler til sitt arbeid her på Sekem!

Det hele begynte for 30 år siden da Dr. Ibrahim Abouleish, sammen med sin familie og med hjelp av mange venner i Egypt og i Europa, kjøpte et stykke ørken, boret etter vann og plantet trær. Slik startet dermed Sekem Farm midt i ørkenen nordøst fra Kairo. Alle de frø som har blitt plantet med omsorg og kjærlighet – i sand og jord og i hjerter - har vokst og blitt store og verdensomfattende. En helbredende fremtidsimpuls for Egypt og verden er det blitt, som også bygger broer mellom kulturer! Jeg anbefaler varmt boken "die Sekem Vision" av dr. I. Abouleish på engelsk, tysk eller arabisk, hvis man vil vite mer om Sekem. Nylig kom det også en bok med fine bilder: "Impuls der Zeit" av Daniel Baumgartner und Michael Bader på Pforte forlag på tysk.

Glimt fra det daglige liv

Jeg skal være her på Sekem i 3 måneder og arbeider på skolen med terapeutisk eurytmi. Jeg hjelper også litt til på den helsepedagogiske skolen. Og så finnes det her en eurytmiskole hvor unge egyptiske lærere blir utdannet i eurytmi. De har 2-3 eurytmitimer hver dag, hvor jeg også er med og gjør eurytmi på arabisk! Ved siden av de utdanningstimer studentene har, arbeider de som lærere på skolen og veldig raskt underviser de også eurytmi (ledsaget av eurytmistene). Utdannelsen her er slik veldig praksisorientert.

Hver morgen kl. 6.30 møtes de medarbeiderne som bor her, til et studium eller en samtale i et av de første hus som ble bygget her, et vakkert leirehus, Mahad. Det ble bygget for skolen og seminaret. Ofte er Dr. Ibrahim Abouleish med på disse studiene, og oftest stiller han veldig inspirerende spørsmål. Vi snakket om hvordan Sekem ville og kunne utvikle seg videre, eller om globalisering

og om hva verden trenger i dag og i fremtiden. Men vi har også lært og hatt samtaler om preparater, om helseeurytmi og mye annet. Ofte går man deretter veldig inspirert hjem til frokost og deretter videre til det daglige arbeidet.

I mitt arbeid på skolen, med terapeutisk eurytmi, har jeg rundt 20 barn som kommer til meg 2-3 ganger i uken. Og jeg lærer mye fra mine møter med disse veldig annerledes barna. Rommet mitt ligger midt i skolen og derfra går jeg og henter "mine" barn i klassene. Det var til å begynne med litt av et eventyr å finne det rette klasserommet og der det rette barnet. I dag er det ofte slik at når jeg henter et barn, så vil 10 andre også være med. Noen kommer fra veldig enkle forhold, de kommer gjerne og hjelper meg veldig med å lære litt arabisk. Det er ikke lett. Men en gutt klarer å fortelle meg "historier" og jeg forstår, det er som et under. Men i terapeutisk eurytmi er jo bevegelsen det viktigste. Noen barn i barnehagen begynner å herme etter meg: "bamse, bamse står i bakken..."

Jeg hjelper og støtter også litt på helsepedagogisk skole som blir ledet av Machmud, en ung lærer som er full av begeistring og spørsmål ovenfor sine barn og deres utviklingsmuligheter. Barna der er veldig søte og fine, og jeg føler meg litt hjemme der. Blir livet litt bråkete og veldig intenst, så skjer det av og til at jeg "flykter" litt til den helsepedagogiske skolen. For det er gjerne litt bråkete i Egypt og på Sekem. Man snakker høyt til hverandre, dag og natt er det noen høyttalere i området som roper ut til bønn. Solen skinner hver dag og livet er intenst...

Høytidene

To ganger i året er det en stor fest på Sekem. Om våren og om høsten. Og da møtes ALLE i det store vakre teateret – et amfiteater. I går var høstfesten og samtidig feiret Sekem 30 år. 2000 mennesker (eller flere), alle medarbeidere, barn, mange gjester, egyptiske og europeiske, møttes i den store kretsen til noen vers og velkomstord av Ibrahim Abouleish. Deretter gikk alle til teateret hvor det ble et 4 timers program med musikk, skuespill, eventyr, eurytmi, sang og resitasjon og også noen taler. Mange, store og små, kunne bidra med noe.

Dette var en stor fest! Og det var flotte presentasjoner og et fint publikum som også var i bevegelse hele tiden. Gjester kom og gikk, ja de ble til og med servert Sekems Isis Fruktjus. Og hele tiden måtte noen fra publikum opp på scenen og omvendt.

Jeg var så heldig å få være med i noen av presentasjonene (på sang og arabiske dikt med eurytmi). Det var fint å oppleve det hele fra scenen og fra publikums side - særlig begeistret reagerte publikum på et lite eventyr av helsepedagogisk skole som ble spilt med stor sjarm. Litt av programmet ble forandret i siste liten, litt ble improvisert, og alt var litt forsinket – men så bra, så bra!

Kunst er viktig på Sekem. Ingen foredrag eller seminarer får begynne uten musikk. Det er som det diktet av Andre Bjerke, "Farao i furua", som forteller hvordan egypterne bygget

pyramidene med musikk og fløytespill: sånn bygget de Sekem med musikk, eurytmi, og andre kunstarter og ... slik kommer de til å fortsette og bygge videre!

Det blir advent nå. En litt annerledes advent- og juletid her i et islamsk land. Her på landet er det jo spesielt tydelig. Også Sekem har sin moské. Kvinnene går med slør på hodet, fem ganger om dagen er det bønnetid.

Så jeg tenker å lese litt i Koranen hver dag i adventstiden. Der fortelles det forresten også om Jesu fødsel ... og til og med: da Maria og Josef var på flukt til Egypt, da gikk de gjennom dette område her, det sies at de gikk gjennom Heliopolis og forbi Bilbes (en by her i nærheten) og videre.

Det er mye man kan lære fra andre kulturer og religioner.

Salem aleikum og god jul

Norges Vel i Makedonia

Maria Bjune har i flere år vært en sterk støttespiller for Landsbystiftelsen, og våre faste lesere kjenner henne sikkert fra utgave 6 for litt over to år siden.

Tekst og foto JAN BANG

Maria arbeider mest for Norges Vel og er involvert i flere prosjekter i utlandet gjennom dette. Ruth og jeg fikk anledning til å besøke et par av disse virksomhetene i Makedonia, på vår reise gjennom Øst-Europa og Balkan.

ZPK Palanacthi Kompir var stiftet i år 2000 for å dyrke poteter, og i 2003 gikk de inn i et samarbeid med Norges Vel for å produsere norske frøpoteter i Makedonia.

Jordbruket ligger høyt oppe i Osogovo-fjellene, mellom 1300 og 1700 meter, like ved grensen til Bulgaria. Det er i dag 46 bønder i samvirkelaget og utfordringen er å få stabile og demokratiske ordninger til å fungere bra nok for å tilfredsstillte Norges Vel som vil da overføre eierskapet av sentrallageret og utstyret.

Goran Vuckovski har en visjon med utgangspunkt i melkeproduksjon.

Poteter blir løftet mekanisk til overflaten ved hjelp av traktor.

Et lite og moderne fjøs er allerede i gang, hvor tre bønder har slått sammen sine kuer, basert på en blanding av simental og Norsk Rødt Fe. Stedet Delcevo ligger 600 meter oppe i fjellene i Øst-Makedonia, og der er NRF ypperlig egnet til å gi gode resultater. Melken blir solgt videre til et felleseid meieri hvor det lages oster av en høy nok kvalitet for eksport til EU-land.

Fortsetter på side 28

Daniela Anastasovska, daglig leder for Norges vel i Kriva Palanka.

Goran legger inn strenge kvalitetskontroll-systemer tilfredsstillende for biologisk (Demeter-type) godkjenning når det blir aktuelt i Makedonia.

Videre har Goran tenkt at jorden rundt fjøset kan bli brukt til biologisk grønnsaksdyrking. Kompost kan lages fra kumøkk og rensesvann fra fjøset brukes til vanning om sommeren. Rester fra grønnsaksproduksjonen kan brukes til kufôr.

En fin organisk visjon, hvor flere elementer er flettet inn i hverandre og forsterker hverandre. Goran er utdannet økonom, men har ikke hatt anledning til å ta seg arbeid i yrket. Siden han ble ferdig på universitetet, har han arbeidet heltid for å få dette prosjektet til å fungere. Han sjonglerer to samvirkelag, sin egen familiegård, og Norges Vel til å få realisert visjonen sin. Takket være støtte fra Norge er både fjøset og meieriet allerede i gang.

Begge prosjektene er koordinert av Daniela Anastasovska fra hennes Norges Vel-kontor i Kriva Palanka i Makedonia. Der fant vi bilder av Maria Bjune på veggen!

Melkemaskiner i full sving i Delcevo.

Ålenes og laksenes vandringer

*Skrevet av Karl König
Oversatt av Sigrun Balavoine*

Ål og laks vandrer, strever, trekker og svømmer nå oppover, på kryss og tvers i hele elvens bredde. De går inn i de fleste sideelver, i bekker og tilsig, slik at de virkelig blir intimt forbundet med hele nettverket i den enkelte elv. Det viser seg at ålene liker å gå på dypet, mens laksene liker å svømme høyt i vannet. Elven, som individuell biologisk enhet, blir fylt av disse fiskene og får gjennom dem en nær forbindelse til havet.

Men lakser og ålers liv er ikke bare forskjellig ved at de første er anadrome, dvs. født i ferskvann høyt over havflaten der det er lys og kulde, og de siste er katadrome, født på dypet i saltvann der det er mørkt og varmt, men denne polariteten uttrykker seg i mange andre enkelttrekk.

Ålene kommer fra Saragossahavet der Golfstrømmen siger inn fra øst og syd. Yngleplassens "bekken" er litt lenger syd, i høyde med Florida, der golfstrømmen vender seg mot nord og strømmer langs Nord-Amerika. En arm av Golfstrømmen skyller over et enormt område. Her er også havet spesielt dypt og opp av dette vannet stiger de unge ålene. Den amerikanske arten yngler noe lenger mot vest, den europeiske lenger øst. Milliarder av gjennomslittige og bladformede små fisker, 2-3 cm. lange, hever seg fra disse dypene. De har fortsatt... fiskeformer og de vokser idet de nærmer seg den vestlige og den østlige kysten. Vandringsen mot Europa, som også betyr forvandling til glassåler, varer omtrent to og et halvt til tre og et halvt år. Det antas at befrukningen finner sted om sommeren i dypet, på 2000-3000 m, og at de unge larvene stiger langsomt, vokser til og forandrer seg til de runde ålformene på vei

mot øst. Veien mot vest er kortere, de amerikanske glassålene er derfor også mindre enn de europeiske.

Så snart ålene har nådd elvene, forandrer livsfunksjonene seg. Gulbrunt pigment avsettes på huden, og samtidig starter det voldsomme stoffskiftet. Som larver har ålene ikke tatt til seg næring. Først i elvene begynner de å ete. De vokser raskt og øker ofte veldig i størrelse og vekt. I tre til åtte år blir de i ferskvannsområdene. Om dagen holder de seg skjult i elvenes bunnsamm, og først når det er blitt mørkt, blir det tid for jakt. Ålene er bare aktive og livlige om natten, de frykter dagslyset. Louis Roule, en av de mest kunnskapsrike ichthyologer, skriver om dette:

"Ålen må kunne regnes med blant vannets nattdyr, de blir først aktive når mørket faller på. Han beholder inntrykkene som de tilegnet seg i de dype hav der den ble født. Når ål blir holdt inne i et akvarium og en lysstråle plutselig blir rettet mot dem, kommer de umiddelbart i panikk, styrter vekk i alle retninger for tilslutt å trenge seg sammen i den mørkeste kroken. De presser seg sammen så nær hverandre som mulig, for å unngå lyset som de hater. Denne vedvarende, uunngåelige frykten for lyset, er en vesentlig faktor i ålenes liv og avslører for oss den kjensgjerning at de virkelig er skapninger fra dypet."

Men det er ikke bare lyset de frykter. De trekker seg på samme måte bort fra kulden, og på vinteren er de helt uvirksomme; nedgravd i slammet er de i en slags vinterdvale. Blant de andre elvefiskene er de de første som kryper bort og de siste som

kommer tilsyne om våren. Deres livs-element er det varme mørket; den lyse kulden er det riket som de flykter fra.

Helt forskjellig fra dem er laksene. Når disse kommer opp fra havet og stiger opp i elvene om høsten, da begynner hele deres kropp å skinne. Gerlach beskriver det slik:

” Ved oppstigningen skifter laksene farge. På hannelses gjeller og sider lyser røde flekker; slike er også strødd over de blåskimplende hodene. Buken blir purpurød. Finnene blir overøst med en rosarød farge.”

Kledd i denne vakre fargeglade drakt stiger de oppover elvene inntil de har nådd kilden til den enkelte sideelv eller bekk. De søker lys og kulde i høyden ved juletid og litt senere. Da finner parringen sted i det iskalde og lysgjennomskinnelige vannet.

Hunnene tømmer ut veldig mengder egg i en grop som de har forberedt med sine finner, og hannelses melke blir sprøytet over dem. En til to uker varer denne bryllupsleken, og etterpå driver de fullstendig utmattede fiskene tilbake til havet, hvor de kom fra.

Under hele reisen oppover i elven tok de ingen næring til seg. Tarmen er under denne tiden som degenerert og beholder ingen føde. Og slik utvikler kjønnsorgenene seg til veldig størrelser. Hunnens er nesten en fjerdedel og hannelses kjønnsorganer nesten en åttendedel av kroppsvekten ved enden av reisen.

De befruktede eggene som har utviklet seg til fiskeyngel blir i området der kilden er, i et til halvannet år. Først etter denne tid, når de har vokset seg til unge lakser, trekker de nedover elven tilbake til havet hvor jakten begynner og varer i to til fire år. Hvor laksene jager i denne perioden vet man i dag ikke. Det fins nok mange teorier, men de er ennå skjult. Men det er sikkert, det er i dypene at laksene trenger seg ned. Men om disse dypene er nær kysten eller mange hundre mil borte, det vites ikke.

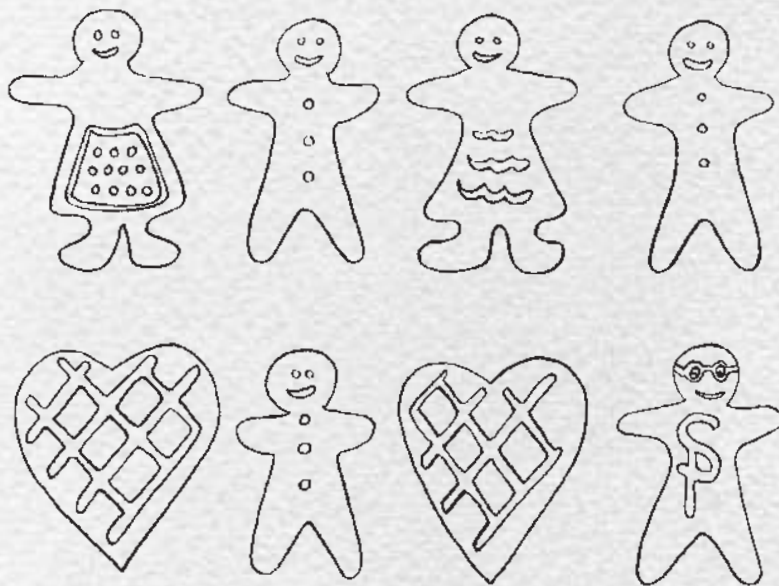
Ålene, som er blitt feite og store når de vender tilbake til havet, er tvert imot ingen røvere lenger. De har ett eneste mål: Mot Saragossahavet! Men hos dem, som elsket mørket, begynner nå øynene å vokse. Disse blir åtte til ni ganger så store. Kroppen som til nå har vært mørk, begynner å skinne i lyst sølv. Kanskje tåler de nå også lyset, ikke det direkte, men det reflekterte sollyset, som skinner i vannet og som nå viser dem veien, tilbake til dypene hvor de opprinnelig kom fra.

Slik blir laks og ål virkelig til motsatte par. De førstnevnte elsker lys og kulde, de andre frykter dette, men isteden elsker disse den mørke varme, som laksen ikke har noe av. Men begge forbinder hav og elv, saltvann og ferskvann - og lever i jordens vannkretsløp, som vandrere. De har sine steder både her og der, og slik trekkfuglene gjør, føler de sin eksistens, sitt vesens tilstedeværelse, i selve det å reise fra sted til sted.

SUPER PRAKTIKANTEN

O JUL MED DIN GLEDE OG BARNLIGE LYST *

* Redaksjonen vil gjerne benytte anledningen til å takke alle de supre praktikantene for deres forbilledlige innsats i landsbyene, og vi ønsker alle en riktig god jull!

Om engler i lys av Rudolf Steiners antroposofi

Da prinsesse Märtha Louise lanserte sin engleskole, fikk hun stor oppmerksomhet i mediene. Reaksjonene var blandet. De fleste har selerte over engleforestillingerne. I denne anmeldelsen kommenterer Per Øverland, prest og lærer ved NTNU, debatten samtidig som han belyser synet på engler gjennom sin lesning av en rekke foredrags-tekster av Rudolf Steiner. Disse ble samlet til boken Engler som kom på Antropos Forlag i år 2000.

Tekst PER ØVERLAND, NTNU

I den debatten som oppstod, ble det tydelig at den norske offentlighet var gjennomsyret av praktisk og teoretisk materialisme. Mediene hadde vanskelig for å fatte at et oppgående menneske tok engler på alvor. En av de store avisene hevdet med fete overskrifter på første side at prinsessen burde melde seg ut av Den norske kirke. Avisen oppfattet tydeligvis forholdet til englene som uforenlig med den tro kirken står for. Det måtte være kjetterisk. Et fremtredende medlem av kongehus og kirke kunne ikke forene kristentro med et forhold til engler. Dette sier nok mer om mediene enn om prinsessen og om kirken tro. En trenger ikke særlig gode kunnskaper om bibelbok og forkynning for å vite at englene spiller en fremtredende rolle både før og nå.

Både det gamle og det nye testamentet setter englene og deres virksomhet sentralt i viktige begivenheter. I 1. Mosebok 18 får Abraham besøk av to engler som både varsler at Gud vil gi ham en sønn og at Sodoma skal ødelegges på grunn av folkets syndefulle liv. Det er en engel som taler til Moses i den brennende tornebusk, 2. Mos 3.2. I det nye testamente spiller engler en sentral rolle ved Jesu unnfangelse og fødsel og en rekke andre steder blant annet ved hans oppstandelse fra de døde. Eksemplene er for mange til å listes opp her. Englene er Guds tjenere og

finnes i et uoverskuelig antall. Deres fremste oppgave er å lovprise Den allmektige og tjene ham i den himmelske og jordiske verden. Noen er navngitt slik som erkeengelen Mikael. Se profeten Daniels bok 10.13 og Johannes åpenbaring 12.7. Englene er åndelige vesener. Av og til materialiserer de seg og blir synlige for oss slik som hos Abraham i Mamre lund og ved Jesu grav og senere.

En av betegnelse i Bibelen for Den allmektige er uttrykket "Hærskarenes Gud". Se Salmenes bok 24.10 og mange andre steder. Der har vi tanken om englenes store antall og at de først og fremst omgir Gud selv og tjener ham. Dette er ikke bare poetisk uttrykksmåte og gammelmodig tankegang. Nei, slik var det og slik er det. Om det moderne mennesket har bygget en solid mur mellom seg og den åndelige verden, så betyr ikke det at denne verdenen er død. Muren holder dem som bygger den innenfor muren og nekter dem å se inn i Guds og åndens rike verden. For den troende er englene og kontakten med deres verden åpen. Hvem bringer våre bønner til Gud? Hvem bærer våre sukk til Guds hjerte og lar dem lyde for ham? Vår lovsang i denne verden forener seg med englenes lovsang i himmelen. Og hvem står rede til enhver tid til å bringe oss bud fra Den allmektige og hans verden?

I Rudolf Steiners skrifter møter vi ofte tanken om englene. Et utvalg av hans foredrag fra 1912 til 1924 er kommet på norsk i en god oversettelse ved Arne Møller. Foredragene er valgt ut og redigert av Wolf-Ulrich Klünker som også har skrevet en utførlig innledning. Omslaget er tegnet av Margarita Woloschin og forestiller erkeengelen Mikael. Klünkers innledning starter med et sitat fra den irske filosofen Johannes Scotus Erigenas som vi skal gjengi her: "Derfor tror og erkjenner vi ikke uten grunn at inkarnasjonen av det guddommelige ord ikke var til mindre

nytte for englene enn for menneskene. For menneskene bestod nytten i forløsningen og gjenreisningen av deres natur, for englene i erkjennelse." At Gud i Jesus Kristus ble menneske (inkarnasjonen), fikk vidtrekkende betydning for menneskene. Det er jo selve grunnlaget for kristen tro. Inkarnasjonen fikk også stor betydning for englene. De ble oppdattert og fikk del i Guds fortsatte åpenbaring og handlinger. Dermed ble inkarnasjonen en del av den himmelske lovsang og en del av englenes virksomhet.

Rudolf Steiners advarsler mot å la seg blinde av materialismen går som en rød tråd gjennom hele den ovennevnte boken. Materialismen er en hindring for å få innblikk i åndens verden og derfor en hindring mot å drive åndsvitenskap. Han sa i et foredrag i 1917 (under første verdenskrig): "Det er dessverre for mange mennesker i dag i vårt moderne materialistiske liv vanskelig å ha en følelse for noe som kan mildne vår tids prøvelser, skjønt de ikke bare skulle mildnes – noe man knapt kan håpe på hvis materialismen skulle fortsette i sin nåværende styrke..." Se side 60. En annen av de røde tråder gjennom boken er Golgata- og Kristus-mysteriet. På side 55 heter det: "Dere ser at vi i denne forbindelse er et mikrokosmos som på en

dypt betydningsfull måte er en del av makrokosmos. Vi går hele tiden sammen med makrokosmos gjennom årsløpet, og vi er også bundet til det som en mer indre side av vårt menneskevesen. Slik forsøker åndsvitenskapen etterhvert å vise oss hvilke åndsvitenskapelige forestillinger mennesket kan tilegne seg om Kristus, som siden mysteriet på Golgata gjennomtrenger vårt jordeliv.”

Erkeengelen Mikael står sentralt i fremstillingen. Et dobbeltforedrag fra 1913 har overskriften ”Mikaelsimpulsen og mysteriet på Golgata”. Det er supplert med et foredrag fra 1924 som handler om erkjennelsen av åndelige vesener i forskjellige tidsaldere. Dobbeltforedraget omhandler også erkeenglene Rafael og Gabriel og dessuten trekker Steiner frem flere av de andre bibelske grupperingene av engler så som keruber og serafim. Boken kan hjelpe leseren til å se mer av rikdommen og mangfoldigheten i englenes verden og virke.

Antropos forlag
ISBN 82-7940-011-7

Granly Stiftelse søker

DAGLIG LEDER

Vi er en privat stiftelse for voksne med utviklingshemning. Granly gir et bo- og aktivitetstilbud til 26 beboere. Det er 47 årsverk fordelt på ca. 80 ansatte. Stedet er inspirert av Rudolf Steiners tanker og ideer. Vi forventer at den rette person til stillingen:

- Har 3-årig høyskoleutdannelse innen helse, omsorg eller kunst-terapeutisk fagområde.
- Har utdannelse/erfaring innen ledelse.
- Har erfaring med å arbeide med mennesker med utviklingshemning, helst ut fra Rudolf Steiners tanker og ideer.
- Er visjonær, fornyende, utadvendt og fleksibel.
- Har god selvtillit, gjennomslagskraft og dermed naturlig innflytelse på andre.

Søknad sendes til Granly Stiftelse, v/Rigmor Skålholt, 2849 Kapp, senest 31. januar 2008. Rettskjente attester vedlegges søknaden. Stillingen skal tiltres 1. september 2008.

Ytterligere opplysninger om stillingen kan fås av Rigmor Skålholt, telefon 61 14 36 62 eller e-post: rigmor@granly-stiftelse.no

www.granly-stiftelse.no

Cogito – Forum for kunst, filosofi, litteratur og samtid

Tidsskriftet Cogito vil være et møtested for spirituelt og skapende arbeide. Rudolf Steiners frihetsfilosofi og erkjennelsesvei er en inspirasjonskilde.

Temaene vi tar opp kommer til syne gjennom fordypende artikler, intervjuer, diktning og gjendiktning.

Utkommer to ganger i året

Bestillinger sendes til:

Axel Bojer
Flafjellet 20a
1454 Fagerstrand
post@forumcogito.no
www.forumcogito.no

90,- for nummer 13/14 (+ porto)
50,- for eldre numre (+ porto)
180,- for ett års abonnement

Opplysninger om Landsbystiftelsen

Bakgrunn

Camphill-bevegelsen ble startet i 1940 i Camphill, en liten landeieendom ved Aberdeen i Skottland. Det var en gruppe krigsflyktninger, med den østerrikske legen Karl König i spissen, som her grunnla en skole for barn med spesielle behov. Da disse barna var ferdige med skolegangen, ble den første Camphill-landsbyen opprettet. Nå var det ikke lenger undervisning og oppdragelse som var siktemålet, men en livsform tilpasset den voksne alderen.

Arbeidet i Camphill-landsbyene er inspirert av antroposofien som i stor grad er basert på Rudolf Steiners (1861-1925) verk. Sentralt står bevisstheten om alle menneskers likeverd og menneskelivets åndelige perspektiv. Menneskets innerste vesen forstås i forhold til en større utviklingsprosess, overordnet livets ytre forhold og begrensninger. I en Camphill-landsby har derfor alle den samme rett til meningsfulle livsoppgaver og et innholdsrikt liv.

Det finnes over 100 Camphill-landsbyer og -skoler fordelt på flere kontinenter. De fleste ligger i Europa og Nord-Amerika, men det er også landsbyer i drift i Afrika, samt noen

Fra Hogganvik
Foto: Borgny Berglund

Kjersti og Glør
Foto: Ruben Khachapian

små spirer i Asia. De norske Camphill-landsbyene har gitt praktisk og økonomisk støtte ved etableringen av landsbyer i Russland, Estland, Latvia og Tsjekkia.

Alle har et arbeid å gå til

De fleste Camphill-landsbyene er bygget opp rundt en biodynamisk gård med kuer, hester, griser, sauer, høns og andre dyr. Det dyrkes frukt, korn og grønnsaker til eget bruk og for videreføring og salg. Mange av arbeidsoppgavene er knyttet til stellet av dyrene og dyrkingen av jorda. Dette er konkrete gjøremål der den enkelte kan finne sine oppgaver tilpasset evner og behov. Friskt luft, en varm hesteflanke, snøftende grisunger, fisk i en dam, grønnsaker som vokser, våronn og vedhugging; alt dette er hverdag og arbeid i en Camphill-landsby. Ved noen av landsbyene gir fjorden eller havet muligheter for fiske. Naturnære og utviklende virksomheter prioriteres når nye arbeidsplasser skapes.

I tillegg til jordbruk har hver landsby forskjellige håndverksaktiviteter, blant annet snekkerverksted, bakeri og verksteder for tekstil og keramikk. Overalt legges det til rette slik at mennesker med ulike funksjons-

nivåer arbeider side ved side. Flere av landsbyene har egne butikker hvor både matvarer og håndverksartikler er til salgs.

Husarbeidet er en vesentlig del av virksomheten. Husene skal stelles og måltidene forberedes. Folk er sultne etter en god dags arbeid. Det er en målsetting at alle har oppgaver å utføre som dekker reelle behov i landsbyen, verkstedet eller nabolaget, og at alle utfører sitt arbeid etter egne evner og muligheter.

Livet selv er en kunstart

Kunst og kultur vever seg inn i alle aspekter av landsbylivet og skaper inspirasjon og glede i et større perspektiv. I skuespill, dans, musikk, sang, maling eller modellering lokkes de kreative evnene frem som finnes i alle mennesker. Like før hele landsbyen setter opp et skuespill til jul eller sankthans, er atmosfæren full av forventning og prestasjonsglede. Noe stort skal skje, og alle gir det beste av seg selv for at forestillingen skal lykkes. Feiringen av årets høytider er kulturelle og sosiale høydepunkter i landsbylivet. De kristne høytider gir inspirasjon til å søke i dybdene av livets gåter.

Det sees lite på fjernsyn, men kino finnes, enten i selve landsbyen eller i nærmiljøet. Landsbyene gjestes jevnlig av musikere og andre kunstnere. Det legges forøvrig vekt på aktiviteter hvor alle kan være med, og hvor medskaping gjør tilskuerrollen mer meningsfull.

Utdanning

Det er mulig å gjennomføre et studium ved Landsbyseminaret mens man arbeider i en av Camphill-landsbyene. Det første året er et introduksjonsår der de grunnleggende ideene for landsbylivet studeres. Etter dette kan man fortsette med Grunnkurs i Helsepedagogikk og Sosialterapi, som er en treårig norsk grunnutdanning og gir fagbrev. Grunnkurset tar sikte på en helhetlig og allsidig utvikling av kunnskaper og ferdigheter med integrering av teori, kunstneriske øvelser og praksis. Det daglige arbeidet med mennesker med behov for særlig omsorg og støtte danner tyngdepunktet i læreprosessen. Det finnes et fjerde år på høyskolenivå som kan gjennomføres i Sverige, Tyskland eller Sveits. Utdanningen tilbys gratis til medarbeidere som bor og arbeider i landsbyene.

Lære å leve, lære å bo som voksen

Enten det gjelder ønsket om et livslangt engasjement eller et tidsbegrenset opphold for å tilegne seg nødvendige ferdigheter, kan landsbyene gi omsorg, livskvalitet og utviklingsmuligheter.

Å bo i en landsby betyr å finne sin plass i et fellesskap i hverdag og fest, i fritid og arbeid. Gjennom menneskelig nærhet og gjensidig innsats for livet i landsbyen, dannes en trygg og utviklende atmosfære. Her oppstår et levende miljø som stimulerer den enkelte til å ta ansvar for seg selv og for andre.

Slik øves kunsten å skape et hjem: De omsorgstrengende og medarbeiderne danner husfellesskap. Her holdes mange av de tradisjonelle familieverdiene i hevd. Alle måltider er felles. Landsbyene er opptatt av god bordkultur. Ofte utgjør gårdens egne produkter et innslag i menyen, noe som innebærer både velsmakende og sunn kost. Økologisk bevissthet kjennetegner alle aspekter av landsbylivet: matvarer, jordbruk, byggematerialer, energiforvaltning og resirkulering.

David
Foto: Ruben Khachaprian

En levende og menneskevennlig arkitektur preger landsbyene. Husene er moderne utstyrt, og det er lagt vekt på fargevalg og materialkvalitet i innredningen. Det finnes hus i ulike størrelser, fra små én-familie-hus til storhusholdninger med plass til 10-12 mennesker. Egen hybel kan også tilbys.

Fra Hogganvik
Foto: Borgny Berglund

Gunn Kristin
Foto: Ruben Khachaprian

Fra Hogganvik
Foto: Borgny Berglund

BLADET OM DOWNS SYNDROM

MARIHONA

Norges eneste tidsskrift om Downs syndrom
Historier fra foreldre, fagartikler, reportasjer, nytt fra foreldreforeninger og masse annet spennende!

Eget nettsted på www.marihona.com, med nettbutikk, bildegalleri og diskusjonsforum.

Bestilling: post@marihona.com /
Marihona, Steinbiten 5, 6515 Kristiansund
Pris: 310,- for årsabonnementet
Fakta: 24 sider - farger - fire utgaver årlig

Økonomi og finansiering

Landsbystiftelsen mottar statsstøtte til driften i form av et rammetilskudd fra Sosial- og Helsedirektoratet. Det er ment å dekke bo-, arbeids- og fritidstilbud.

Arbeid er en vesentlig side av landsbylivet, og landsbyboere og medarbeidere står side ved side om mange av oppgavene i landsbyen. Det var fra starten av klart at landsbyene ikke ville vurdere lønn i forhold til arbeidsinnsats. Konsekvensen av dette ble at ingen i landsbyen, verken medarbeidere eller landsbyboere får lønn i vanlig forstand, men hver enkelt får sine individuelle behov dekket. Landsbyboerne tilgodeses via driftsregnskapet og mottar sin ordinære trygd som lommepenger, mens medarbeiderne forvalter de

Guri
Foto: Ruben Khachaprian

budsjetterte lønnsmidler i fellesskap. Både Landsbyboerne og medarbeiderne betaler for kost og losji til stiftelsen. I tillegg mottar landsbyboerne bostøtte fra Husbanken.

Rammebidraget fra staten gir rom for vedlikehold og noe oppgradering av bygningsmassen, men all nyetablering må realiseres gjennom gaver. En slik felles økonomi, der landsbyenes mennesker bestreber seg på en broderlighet overfor hverandre, har vist seg å være fruktbar. Sammen med gaver og bidrag fra mange hold er det blitt mulig å bygge kulturbygg og aldershjem, verksteder og andre hus, som det ellers ikke ville ha vært kapital til å realisere.

Gjennom nittiårene har de norske landsbyene engasjert seg i utviklingen av Camphill-landsbyer i tidligere øst-blokkland.

Den som måtte ønske å vite mer, eller kanskje være med på å støtte Landsbystiftelsens bestrebelser, kan ta kontakt med:

Landsbystiftelsen i Norge:

Dialogos – Ressurssenter for Sivile Initiativer

Adresse: Holbergs pl. 4, N-0166 Oslo

Epost: ingvill@dialogos.oslo.no

Tlf.: +47 21 69 77 70

Fax: +47 21 69 77 75

www.dialogos.oslo.no

Søknad

En søknad om plass i landsbyen rettes til den enkelte landsby.

Landsbyene mottar mennesker med psykisk utviklingshemming og andre voksne med særlige omsorgsbehov. Søkeren må være over 18 år gammel. Nye beboere til landsbyen tas etter dette kun inn på bakgrunn av kommunale søknader. Det er vanlig at søkeren inviteres til en personlig samtale og et besøk i landsbyen. Dersom interessen er til stede, vil det arrangeres et prøveopphold.

Dersom du ønsker å arbeide i en av landsbyene for kortere eller lengre tid, ta direkte kontakt med det aktuelle stedet. Camphill-landsbyene tar også imot unge mennesker som ønsker et praksisopphold før eller under studietiden.

*Kjersti
Foto: Ruben*

*Erik
Foto: Ruben*

*Markus
og Trine
Foto: Ruben*

Foto: Ruben

*Advent i
Framskolen
Foto: Dag B*

Virksomhetene i Landsbystiftelsen

Dersom du ønsker å arbeide i en av landsbyene for kortere eller lengre tid, ta direkte kontakt med det aktuelle stedet. Camphill-landsbyene tar også imot unge mennesker som ønsker et praksisopphold før eller under studietiden.

SOLBORG

Solborg ligger ved Hønefoss i Buskerud. Her bor det omtrent 50 mennesker. Fra Solborg er det vakker utsyn mot Norefjell, mangfoldige mil vestover. Bak landsbyen begynner skogen som grenser til Oslo-marka. Foruten gård og gartneri har landsbyen et snekkerverksted, veveri, bakeri og en gruppe som arbeider i skogen.

Henvendelse:

Solborg, 3520 Jevnaker
Tlf: (man-fre 9-12) +47 32 13 24 80
Faks: ++47 32 13 20 20
E-post: solborg@camphill.no

VIDARÅSEN

Vidaråsen er den eldste og største av landsbyene i Norge og ligger i Andebu i Vestfold. I dag bor det omkring 150 mennesker her. Landsbyen ligger fredelig til i et kupert landskap omkranset av skoger og jordbruksarealer. Vidaråsen driver foruten gården; bakeri, ysteri, snekkerverksted, dukkeverksted, veveri, pottemaker-

verksted, urteverksted, butikk og en liten betongvarefabrikk. Her finnes et kapell og en stor sal hvor det holdes konserter, teaterforestillinger, foredrag og allmøter. Vidaråsen har også et terapihus for mennesker som trenger ekstra pleie.

Henvendelse:

Vidaråsen Landsby
3158 Andebu

Tlf: (man-fre 9-15) +47 33 44 41 00
Faks: +47 33 44 40 01
E-post: office@vidaraasen.no

ASBJØRNSEN OG MOE HUS SEMINARSENTER

I løpet av 2006 har Seminarsenteret etablert seg som en egen virksomhet innenfor Landsbystiftelsen.

Landsbystiftelsens møter holdes gratis for medarbeidere, og det tilbys flere arrangementer for landsbyboere i løpet av året. Ved å markedsføre stedet blant Camphill nettverket og antroposofiske grupper, har Seminarsenteret blitt et møtested mellom Landsbystiftelsen og andre virksomheter.

Henvendelse:

Asbjørnsen og Moe Hus
Seminarsenter
Solborg, 3520 Jevnaker
Tlf.: +47 32 13 30 58
Faks: +47 32 13 20 20
E-post:seminarsenter@camphill.no
www.camphill.no

HOGGANVIK

Hogganvik ligger i et typisk Vestlandsk landskap ved Vindafjorden i Ryfylke. Landsbyen har utsikt mot

fjorder og fjell. Gården og skogs- driften gir arbeid til de fleste. Her er også ysteri, veveri og et lite snekkerverksted. 45-50 mennesker bor i Hogganvik.

Henvendelse:

Hogganvik Landsby, 5583 Vikedal
Tlf: (man-fre 9-12) +47 52 76 01 11
Faks: +47 52 76 04 08,
E-post: hogganvik@camphill.no

JØSSÅSEN

Jøssåsen ligger i Malvik kommune i Sør-Trøndelag. Landsbyen ligger et stykke inn i skogen ved Jøssåstjernet. Her bor omtrent 50 mennesker. I tillegg kommer det på dagtid ca. 7-8 personer fra lokalmiljøet som tar del i arbeidet. Foruten gårdsdriften har landsbyen et veveri, et bokbinderi og en gruppe som arbeider med vedhugst.

Henvendelse:

Jøssåsen Landsby, 7550 Hommelvik
Tlf/faks:
(man-fre 9-13) +47 73 97 12 22
E-post: office@jossasen.no (kontoret)
mail@jossasen.no (informasjon)

VALLERSUND GÅRD OG FRAMSKOLEN

Vallersund Gård ligger vest på Fosenhalvøya, helt ute ved havet. Her er det øyer, hav og fantasifulle fjellformasjoner så langt øyet kan se. Vallersund er et gammelt kystthandelssted som nå er blitt til Camphilllandsby. Her drives foruten gårdsbruk, bakeri, urteverksted og butikk. Vallersund Gård tar også imot voksne rusmiddelskadede mennesker. Det bor omtrent 50 mennesker i landsbyen.

Framskolen er et toårig folkehøgskolelignende lærested for unge voksne utviklingshemmede mellom videregående skole og et aktivt yrkesliv.

Henvendelse:

Vallersund Gård, 7167 Vallersund
Tlf: (man-fre 9-12) +47 72 52 70 80
Faks: +47 72 52 70 99
E-post: vallersund-gaard@camphill.no

Framskolen:

Vallersund gård, 7167 Vallersund
Telefon: +47 72 52 70 80
E-post: framskolen@camphill.no

Landsbyliv-trykkeriet

Landsbyliv har mange dyktige og engasjerte medarbeidere som bidrar til å lage et godt produkt.

Vallersund Gård, og de har etterhvert blitt godt kjent med Camphillbevegelsen.

Helt siden første utgivelse har vi samarbeidet med reklamebyrået Ulleberg Wold AS og Fosen Trykkeri AS om den grafiske produksjonen.

Marius Ulleberg er medlem i redaksjonen, og det er han som står for utformingen av bladet.

Det «lille grafiske huset» holder til på Brekstad i Ørland kommune, ikke så langt fra Vallersund. De lager også forskjellige grafiske produkter for bl.a. FramSkolen, Granly Stiftelse og

Landsbyliv trykkes i et opplag på ca. 700 eksemplarer, og bladet distribueres til landsbyene og abonnenter forøvrig.

Foto: Borgny Berglund

Marius Ulleberg, Terje Wold, Inge Lerstad og Torunn Width bidrar alle til at Landsbylivet går sin gang...

KRISTOFFERTUNET

Kristoffertunet ligger landlig til ved Rotvoll, i kort avstand til Trondheim by. Dette er et av Trondheims vakreste områder, bare noen steinkast fra sjøen og omkranset av parklignende arealer. På Kristoffertunet utføres først og fremst gårdsarbeid og gartnerivirksomhet, blant annet i stedets store drivhus. Landsbyen har også et lite veveverksted. Det bor ca. 30 mennesker på Kristoffertunet.

Henvendelse:

Kristoffertunet, Hans Collins vei 5,
7053 Ranheim
Tlf: (man-fre 9-12) +47 73 82 68 50
Faks: +47 73 82 68 51
E-post: kradmin@kristoffertunet.no

DET ØKOLOGISKE HUS»

«Det Økologiske Hus» vil bygge opp foredlingsverksteder og butikker for biodynamiske og økologiske produkter. Samtidig skal det gis et godt arbeidstilbud til mennesker med ulike behov for tilrettelagt arbeid. Det er et mål å ta i bruk moderne utstyr som kan forbedre prosessen og den

enkeltes mulighet til å utføre sine arbeidsoppgaver. «Det Økologiske Hus» består av Corona (safteri, sylting og tørking), Rotvoll Landhandel (økologiske dagligvarer og gaveartikler), Rotvoll Bakeri og Biodynamisk Forening for Trøndelag. Andre aktiviteter vil bli utviklet etter hvert.

Henvendelse:

«Det Økologiske Hus»,
Rotvoll Allé 1, 7053 Ranheim
Tlf: +47 73 84 76 00
Faks: +47 73 84 79 00
E-post: corona@rotvoll.no

Bortenfor anstalt og ensomhet

Kan Camphill-landsbyene være noe for deg?

Camphill-landsbyene er integrerte levefellesskap der mennesker med ulike behov for bistand lever side om side med gode hjelpere i en levende og aktiv landsby.

I arbeidstiden er alle sysselsatt med landsbyens mange oppgaver; håndverk, jordbruk, matlaging og hushold. Det legges vekt på nærhet til natur og mennesker. Arbeidet gir livsnære erfaringer og dekker reelle behov i landsbyen. Livet i fellesskap, arbeid, hverdag og fest danner grunnlag for et spennende og utfordrende miljø.

I landsbyene pleies det et variert kulturliv med teateroppførelser, sang, musikk, høytidsfeiringer og utflukter.

For deg med spesielle behov gir landsbyen en trygg hverdag sammen med likesinnede. Her får du utvikle dine evner og muligheter gjennom daglig

arbeidstrening og opplæring, og i det sosiale og kulturelle liv.

Nye medarbeidere tilbys introduksjonskurs i landsbylivet og antroposofi, samt en treårig yrkesveiledende utdanning i helsepedagogikk og sosialterapi.

Camphill er landsdekkende og eies av Camphill landsbystiftelse som driver 6 landsbyer i Norge; 3 i Trøndelag, 1 på Vestlandet og 2 på Østlandet.

Er du interessert? Ta kontakt:
Dialogos – Ressursenter for Sivile Initiativer
Holbergs pl. 4, 0166 Oslo
Telefon 21 69 77 70
Telefax 21 69 77 75
Epost: post@camphill.no

www.camphill.no

FRAMskolen

på Vallersund Gård

Et toårig folkehøyskolelignende lærested
for unge voksne utviklingshemmede mellom
videregående skole og et aktivt yrkesliv

Framskolen setter seg som mål, gjennom to års læring, å kunne gi elev, pårørende og eventuelt den kommunale omsorgstjeneste innsikt i hvilke muligheter den enkelte elev har i forhold til framtidig boform, videreutdanning og yrkesvalg.

Framskolens tre grunnmotiver:

FORSTÅ VERDEN (undervisning)

- Utforsk verden, nasjonalt og internasjonalt
- De andre og meg selv.
- Parforhold og seksualitet.
- Teater, drama, sang, musikk, maling og diktskriving.
- Utvikle evnen til å uttrykke seg.
- Lær å sende e-post og å finne frem på internett.

LEVE I VERDEN (bo- og hverdagsferdigheter)

- Pleie av bolig og klær.
- Planlegge.
- Gjøre innkjøp
- Lage mat og stelle i stand til måltid til hverdags og til fest
- Bruk og forståelse av penger og regnskap
- Tid og tidsbegreper

ARBEIDE I VERDEN (i verkstedene)

- Arbeid i bakeri
- Veve i veveriet
- Samle urter til urteverkstedet
- Arbeide med i husholdningen
- Arbeide med i jordbruk og gartneri

Fritid og friluftsliv

- Friluftaktiviteter på sjøen og i fjellet
- Opplæring i ridning, båtliv og fjellvandring går også inn som en del av undervisningen
- Deltagelse i aktiviteter i nærmiljøet
- Uforpliktende samvær, dans og lek

Det første året bor elevene på internat

Det andre året bor elevene mer selvstendig

Påmeldingsfrist 1. april 2008

Innføringskurs for nye elever og pårørende 9. – 11. mai -08

For nærmere informasjon (helst mellom 12.00 og 14.30):

Dag Balavoine eller Hanna Schmeding

Telefon 72 52 70 80/99 60 88 10

Du kan også skrive til framskolen@camphill.no eller

Framskolen på Vallersund Gård, 7167 Vallersund

Returadresse:
Dialogos – Ressurscenter
for Sivile initiativer
Holbergs Plass 4, 0166 Oslo

CAMPHILL – NORGESKALENDER 2008

JANUAR

Torsdag 10. – søndag 13.

Northern Region Community Meeting
– Häggatorp.

Søndag 13. – fredag 18.

Seminar for Helsepedagogikk og
Sosialterapi, Blokk 3: "Det tredelte
mennesket" – Bergen.

Fredag 18. – lørdag 19.

Veiledermøte, Seminar for helse-
pedagogikk og sosialterapi – Bergen.

FEBRUAR

Torsdag 7. – mandag 11.

Baltic Seminar – Svetlana.

Tirsdag 12. – fredag 15.

Jordbruksmøte – Staffansgården,
Sverige.

Onsdag 27. – mandag 3. mars

Kathe Roth Seminar, Sylvia Koti.

MARS

Mandag 24. – lørdag 29.

Seminar for Helsepedagogikk
og Sosialterapi, blokk 4:
"Menneskehetens bevissthetsutvikling
belyst gjennom kunsten" – Vallersund.

Fredag 28.

Karl König Fond – St. Petersburg.

APRIL

Onsdag 2. – søndag 6.

Baltic Seminar – Rozkalni.

Tirsdag 8.

Northern Region Dialogue –
Rotterdam.

Tirsdag 8. – lørdag 12.

Camphill International Dialogue –
Orion, Nederland.

Torsdag 17. – søndag 20.

Møte i Northern Regional Group –
Vidaråsen.

Mandag 28. – onsdag 30.

Mellomstedsmøte – Seminarsenteret,
Solborg.

Onsdag 30. – søndag 4. Mai

Nordisk stevne, "Mai-dagene" –
Järna, Sverige.

MAI

Representantskapsmøte –
enten 24. til 25. mai, eller 31. mai
til 1. juni – Solborg.

JUNI

Mandag 2. – torsdag 5.

Regional Groups Middle / North –
Häggatorp.

Torsdag 5. – mandag 9.

Focus Group, Sylvia Koti.

Torsdag 12. – Mandag 16.

Movement Group Meeting –
Sylvia Koti.

Sommeren 2008

Northern Camphill Festival
(elementary beings) – Norge

**For oppdatering og endringer
ta kontakt med:**

Ingvill H. Riise
Dialogos – Ressurscenter
for Sivile Initiativer
Holbergs pl. 4, N-0166 OSLO
Epost: ingvill@dialogos.oslo.no
Telefon + 47 21 69 77 70
Telefax + 47 21 69 77 75
www.dialogos.oslo.no

Bli abonnent på Landsbyliv!

Bli kjent med landsbylivet og få tilsendt bladet for kun kr. 250,- pr. år

FOR BESTILLING: Dialogos – telefon +47 21 69 77 70

www.dialogos.oslo.no